

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller.

Mr RENE VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

EEN BELANGRIJK NEDERLANDSCH WERK OVER HET ROMEINSCH RECHT

HERMESDORF (Mr B.H.D.) Schets der uitwendige geschiedenis van het Romeinsch Recht. (Dekker en Van de Vegt, Nijmegem en Standaard-Boekhandel, Leuven.
— 1936, XIV en 394 blz. prijs Fl. 7.75.)

Dit prachtig werk van Mr. B. H. D. Hermesdorf, hoogleeraar aan de R. K. Universiteit van Leuven en lector aan de Keizer Karel-Universiteit te Nijmegen, wil de aandacht vestigen op de talrijke en verscheidene « factoren, die op de vorming van het recht te Rome van medebepalenden invloed geweest zijn : het economisch leven, de maatschappelijke verhoudingen, de godsdienstige opvattingen, de wijsgeerige stroomingen », enz., in één woord : op den « achtergrond » van het Romeinsche recht (1). In dit opzet is schrijver zonder eenigen twijfel geslaagd en zijn werk vergt dan ook de belangstelling, niet alleenlijk van de studenten in de rechtsgeleerdheid, « die op het punt staan den vuurdoop van het recht » te ontvangen in de tweede candidatuur Wijsbegeerte en Letteren voorbereidend tot de Rechten, maar ook van al degenen, die in Noord- en Zuid-Nederland zich bezig houden met de studie der rechtshistorie of meer in het algemeen de rechtswetenschap beoefenen.

Want zien inderdaad zelfs de minste speculatieve beoefenaars van ons hedendaagsche recht niet gedurig op den « achtergrond » van hetzelfde het Justiniaansche corpus juris civilis opdoemen, dat de stevige onderbouw vormt

van een groot deel alleszins van datzelfde recht, dat zij in dagelijksche praktijk hebben te verkennen en toe te passen? Kan het Nederlandsche of het Belgische privaatrecht, en daarvan vooral de onderdeelen, die het zaken- en obligatierecht bevatten, op een waarlijk wetenschappelijke wijze naar hun aard en structuur gekend worden door iemand, die de grondlijnen van het Romeinsche privaatrecht niet bestendig voor oogen heeft?

Zeker, het is niet het Romeinsche recht alleen, dat historisch aan de basis ligt van ons hedendaagsche publiek- en privaatrecht. Ook de oud-Germaansche gewoonten, het oud-vaderlandsche en oud-Fransche recht komen hier in aanmerking. En wanneer de studie dezer kostuymen en rechtscomplexen op het leerplan van onze Belgische Universiteiten niet voorkomt (2), dan kunnen we dat alleen maar hartgrondig betreuren. Zou trouwens daarin soms niet de reden mogen gezocht worden van het feit, dat het nieuwgevormde recht zoo vaak slaafs geïnspireerd is door buitenlandsche modellen, dan wanneer een gezond traditionnalisme en een speuren in het eigen rechtsverleden tot betere resultaten had kunnen leiden en tot een rechtsvernieuwing, die waarlijk volksverbonden zou

zijn? Welke aandacht wordt er in België aan het oud-vaderlandsche recht gegund? Is het niet doodjammer, dat aan onze Universiteiten slechts een « vrije » leergang van oud-vaderlandsch recht gegeven wordt, die dan ook slechts schaarsch wordt gevolgd, dikwerf eerder door historici dan door juristen? Zou het hedendaagsche Belgische recht, zoowel het publieke als het private, niet beter worden begrepen en niet « wetenschappelijker » worden gekend, indien op het leerplan van de twee eerste jaren der rechtsstudiën (uit de Fakulteit Wijsbegeerte en Letteren trouwens te heffen) een reeks van rechtsgeschiedkundige vakken werd voorzien, waaronder het Romeinsche en oud-vaderlandsche recht vooral den klemtoon zouden krijgen? (3)

Den rechtspracticus is de kennis der rechtsgeschiedenis als « achtergrond » van zijn rechtsgeleerd denken en werken evenzeer onmisbaar als een algemeen philosophische ontwikkeling en een duidelijke sociologische observeering van de samenleving, waarin hij als een element derzelve zijn bijzondere rol vervult. Behoorden overigens in het leerplan van de rechtsstudiën ook niet de disciplinen der rechtsphilosophie en der sociologie opgenomen te worden in de reeks der verplichte vakken? De vraag stellen is haar beantwoorden.

Maar ik dwaal af. Waar ik de aandacht wilde op vestigen is dit: geen enkel rechtssysteem kan behoorlijk begrepen worden, wanneer men geen notie heeft van de cultureele, sociale, economische en wijsgeerige factoren, welke de vorming van dat rechtssysteem medebepaald hebben. Het Romeinsche recht, dat vooral in zijn laatste, in het Justiniaansche stadium van invloed is geweest op de rechtswording in onze Westersche landen, kan op zijne beurt alleenlijk geestelijk precies gevat worden, wanneer men den « achtergrond » ervan, althans in de groote lijnen, in zijn observatiesector heeft liggen. Hem daarin te brengen is het doel van Mr. Hermesdorf geweest. En het moet gezegd, hij is daar schitterend in gelukt.

Ik moet er niet op wijzen, dat we tot hertoe geen uitvoerig in het Nederlandsch gesteld werk bezaten, dat de externe geschiedenis van het Romeinsche recht tot voorwerp had (4). Deze vaststelling is alleen van aard om de verdiensten van Mr. Hermesdorf te vermeerderen. Een werkelijke waardeering is pas uitgesproken, wanneer ik daarbij bevestig dat Mr. Hermesdorf's handboek tegenover soortgelijke Duitsche, Fran-

sche of Italiaansche werken geenszins in de schaduw komt te staan, doch veeleer op gelijke hoogte mag aangeslagen worden als Kübler's *Geschichte des römischen Rechts* en Bonfante's *Storia di diritto romano*.

Een benijdenswaardige sierlijke taal hanteerende, onderzoekt schrijver in de drie perioden, welke hij in de evolutie van het Romeinsche recht onderscheidt, « de verschillende factoren, die hetzij indirect, hetzij direct hebben ingewerkt op de Romeinsche rechtsvorming », en bestudeert hij de veelvuldige bronnen, waaruit het Romeinsche recht kenbaar is. Een groote hoedanigheid van zijne uiteenzetting is hierin gelegen, dat de te verwerken stof streng methodisch is ingedeeld en behandeld. Vooraf gaat een hoofdstuk als algemeene inleiding, waarin o.m. op zeer rake wijze gewezen wordt op het nut van de romeinschrechtelijke studie en op de vormende kracht, die ligt in het bestudeeren der responsa van de klassieke Romeinsche prudentes, wier techniek in het juridisch construeeren nog steeds ongeëvenaard blijft, des te meer omdat zij met een minimum van getheoretiseer maar met een maximum van praktischen zin, van gezond realisme en van nauwe aansluiting bij de levende werkelijkheid van elken dag de ideale juristen van alle tijden zijn geworden. In dezelfde algemeene inleiding geeft schrijver verder een beknopte, doch zeer zorgvuldig geschifte bibliographie voor de studie van het Romeinsche recht.

Dan volgt in de drie verdere hoofdstukken de behandeling van de eigenlijke stof: de externe geschiedenis van het Romeinsche recht. In de evolutie van dit laatste onderscheidt schrijver drie tijdperken: dat van het nationale recht (753-350 vóór Chr.), dat van het klassieke recht (350 vóór Chr.-300 na Chr.), dat van het Byzantijsche (ware Bonfante's term: « romano-hellenistisch » niet juist?) recht van 300 tot 565 na Chr. Voor ieder tijdperk geeft schrijver telkens een driedubbele uiteenzetting: eene over de rechtsbronnen in sociologischen zin, eene over de rechtsbronnen in formeelen zin (leges, senatusconsulta, responsa prudentium, enz.) en eene over de rechtsbronnen in den zin van kenbronnen (teksten van wetten, rechtsakten, juristencommentaren, enz., zooals die tot ons zijn gekomen). Deze strak symetrische behandeling der stof zal niet enkel een niet te misprijzen studiegemak bezorgen aan de studenten-juristen, maar zal tevens den vaklui der romeinsch-

rechtelijke wetenschap het consulteren van het boek in ruime mate vergemakkelijken.

In elke trias van uiteenzettingen, die we aantreffen in de drie hoogeraangeduide hoofdstukken, zal bijzonder de eerste de aandacht trekken. Niet, dat in de tweede en derde uiteenzetting van elk dezer hoofdstukken de schrijver beneden zijn taak zou zijn gebleven; integendeel. Doch de aldaar behandelde stof, waar immers de opsomming hoeft gemaakt te worden van de verscheidene kenbronnen en formeele bronnen van het Romeinsche recht en waar de belangrijkste alleen in een bijzonder licht hoeven gesteld te worden, leent zich minder tot een volkomen origineele behandeling. Sedert de Geschiede der Quellen van Krüger en van Kipp is er in dezen sector, afgezien van het vermelden en bespreken der nieuwgevonden papyri (waaronder het zeer belangwekkende Gaiusfragment van Cairo 1933) en der nieuwontdekte inscripties, eerder weinig bij te werken, alhoewel ook hier heel wat in tijdschriften en monographiën moest nagevorscht, wijl Kipp's werk, het laatste in datum van beide vermelde, van 1919 dateert. Schrijver blijkt ook hier de meest recente literatuur te beheerschen en zijn geringste verdienste is hier zeker niet het feit, dat hij de wel eens tot saaiheid kunnende leiden stof overal even frisch en vloeiend exponeert. Het meest enthousiast maakt me evenwel de eerste der drie uiteenzettingen in de hoogervermelde hoofdstukken, waar schrijver de rechtsbronnen in sociologischen zin behandelt, d.i. den eigenlijken « achtergrond » schetst, voor denwelke de Romeinsche instituten, in de drie perioden hunner ontwikkeling, zich afteekenen. Hier heeft schrijver volkomen nieuw werk kunnen scheppen en heeft dat inderdaad op bewonderenswaardige wijze gedaan. Hier was het immers zaak, de talrijke doch zeer verspreid liggende gegevens aangaande de ekonomie, de sociale toestanden, de religieuze en wijsgeerige gedachtenstroomingen der Romeinsche oudheid, gegevens die, telkens van uit een engeren gezichtshoek behandeld, in de talloze publicaties deels van historici, deels van philologen, deels van ekonomisten en sociologen op te diepen waren, tot een synthese te verwerken, waarbij dan een eigen visie moest bereikt en weergegeven worden, zonder daarbij kontakt te verliezen met de juridische en literaire teksten, welke ons uit de Romeinsche oudheid zelve zijn toegekomen.

Een dergelijke synthese met een steeds zeer

heldere visie heeft schrijver ons geschonken in een voortdurend op vermelde teksten steunend betoog en in een beknopt en beheerschten, tevens kristalklaren stijl.

In een laatsten hoofdstuk geeft schrijver ons enkele grepen ten beste uit de verdere lotgevallen van het Romeinsche recht, nadat dezee evolutie n.l. was afgesloten geworden door de wetgeving van Justinianus. Onder de verscheidene romeinschrechtelijke scholen, die zich sedert den meester van Bologna, Irnerius (11e-12e eeuw), in onze Westelijke landen hebben opgevolgd, bekleedt de Nederlandsche school der 17e en 18e eeuw een zeer voornamen rang. De invloed van Romanisten als Grotius, Vinnius, Huber, Noodt, Voet, Schultingh en Van Bijkershoek heeft zich tot ver buiten de eigen landsgrenzen doen gevoelen. Schrijver heeft aan deze school, zooals ook aan de Zuid-Nederlandsche juristen (Viglius, Everts, Van Zwichem e.a.) een aantal bladzijden gewijd, die het nationale zelfrespect der Nederlandsche rechtsgeleerdheid zeker niet zullen verminderen, en terecht, wijl de vreemde handboeken over de Geschiedenis van het Romeinsche recht niet steeds voldoende den nadruk leggen op het belang van het door onze voorvaders gepresterde werk op 't gebied der Romanistiek.

Bijzonder verdienstelijk heeft schrijver zich verder nog gemaakt door in een « bijlage » talrijke bibliographische gegevens ordematig te hebben verzameld omtrent den arbeid der Irnerische of glossatorische school, de school van Bologna, die de studie van het Romeinsche recht in het Westen tot nieuw leven heeft gewekt en aan dewelke de huidige Romanisten misschien een te gering interesse betoonen.

Ik sluit. Mr. Hermesdorf noemt zijn boek op zeer bescheiden wijze een « Schets voor studenten ». Het is echter mijne overtuiging, dat dit boek zijn bestendige plaats zal hebben op de werktafel van de Nederlandsche Romanisten en dat, om in andere woorden hetzelfde te zeggen, onze Nederlandsche rechtswetenschap een standaardwerk van allereerste gehalte rijker is geworden.

J. G. A. WILMS.

1) Cfr H. R. Hoetink, De Achtergrond van het Romeinsche Recht, (inaugurale rede), Amsterdam 1935 (ook door Hermesdorf geciteerd).

(2) Het weinige dat daaromtrent in den leergang van « de geschiedkundige Inleiding tot het burgerlijk recht » (cursus van slechts 15 lessen) kan gedoceerd worden is niet noemenswaard.

(3) Het wil er bij mij niet in, dat de leergangen van «de Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde» (twee maal 60 lessen), van de «Inleiding tot de Geschiedenis van de voornaamste moderne Letterkundigen» (60 lessen!), van «de Verklaring van een Latijnsch schrijver» (60 lessen! Las men dan nog de Institutiones van Gaius of de Sententiae van Paulus!) een betere voorbereiding zouden uitmaken voor de toekomstige juris doctores, dan een leergang over oud-Germaansch, oud-vaderlandsch en oud-Fransch (wegens Code Napo-

leon) recht, benevens een leergang over de grondbeginselen der sociologie en een over de grondbeginselen der rechtsphilosophie!

(4) De Nederlandsche werken, die zeer beknopt de externe geschiedenis van het Romeinsche recht geven, zijn: S. A. Van Lunteren, Overzicht van de Geschiedenis der Romeinsche en oud-vaderlandsche Rechtsvorming, Groningen 1935 (3e uitg.) en: N. Smits, Compendium der Romeinse en oud-Nederlandse Rechts-geschiedenis, Haarlem 1935.

RECHTSPRAAK

150

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e kamer. — 12 December 1936.

Voorzitter: M. Godding.

Raadsheeren: MM. Simon en Ooms.

Openb. Min.: M. De Vooght, adv.-gen.

VERZEKERING. — VOOROPSTEL OF BIJVOEGSEL VAN VERZEKERINGSPOLIS. — GEEN AANBOD VAN VERBINTENIS.

Een vooropstel van verzekeringspolis of bijvoegsel staat niet gelijk met een aanbod van verbintenis en blijft niet voor onbepaalde tijd bindend.

Urbaine t/ Mergits.

Aangezien de eisch steunt op een verzekeringscontract, dat Mergits loochent te hebben gesloten, maar dat volgens de naamloze maatschappij «l'Urbaine» werd aangegaan op 21 Januari 1931, voor een termijn, eindigende op 14 Juni 1940, onder bedingung van eene jaarlijksche premie van 1500 frank; dat op grond van deze verbintenis, de actie strekt tot betaling van 3.085,10 frank wegens vervallen premiën;

Aangezien, al wordt bij de inleidende dagvaarding onmiddellijk slechts gemelde som van 3.085,10 frank gevraagd, in de actie aldus aanhangig gemaakt feitelijk eene betwisting ingesloten is no-pens het bestaan van bewuste overeenkomst; dat de eisch alzoo in wezen strekt om te doen beslissen dat het geheel bedrag der premiën die zullen invorderbaar worden tot 14 Juni 1940, het voorwerp van eene verplichting uitmaakt; aangezien bijgevolg art. 24 der wet van 25 Maart 1876, in zake van kracht is; aangezien de eisch werd ingesteld den 22 Maart 1933, dat, wat het beloop van den eersten aanleg betreft, hij beheerscht wordt door art. 1 der wet van 15 September 1928, hetwelk voor de vonnissen der handelsrechtbank dit beloop op 5.000 frank bepaalt;

Aangezien het totaal der te vervallen premiën deze som overschrijdt; dat in die omstandigheden het beroep ontvankelijk is;

Aangezien inderdaad Mergits een autorijtuig, aangaande hetwelk een verzekeringscontract door de Urbaine met genaamde Aerts werd getroffen,

van dezen heeft gekocht en den 21n Januari 1931, met hem overeenkwam dat «de bestaande polis werd onderschreven op naam van Mergits, die er al de voorwaarden van aannam; aan de premie van 1.500 frank»;

Aangezien echter, zoo op dien datum een geschrift hiervan werd opgesteld door Aerts en Mergits ondertekend, de gegevens van het dossier geenszins uitwijzen dat dit stuk tot aanneming van gemelde overeenkomst door een gevolmachtigde der Urbaine tegelijkertijd met zijn handteekening werd bekleed.

Dat de bewering, dat toen niet een bloot voorstel van de overname der assurantie aan de verzekeringsmaatschappij werd gedaan, maar wel eene bepaalde overeenkomst met dezelve is tot stand gekomen, op geene vaste gronden steunt, ja, te minder opgaat daar het stuk waarvan gewag door de vertegenwoordiger van de Urbaine die als dusdanig met Aerts en Mergits in onderhandeling was gekomen, als een «projet d'avenant» aan de maatschappij werd voorgesteld (hunne mededeeling aan de Urbaine van 18n Maart 1931);

Aangezien luidens de voorwaarden der assurantie die de handeling van 21n Januari 1931 betreft, «in geval van overlating van het in de polis aangeduide rijtuig, mag de verzekerde onderschrijver, in overeenkomst met den kooper aan de maatschappij de overdracht van de verzekering op naam van dezen laatste voorstellen. Het uitwissel der verzekering wordt geschorst voor het overgelaten rijtuig tot den dag der bevestiging van de overdracht door bijvoegsel»;

Aangezien uit redenen, waarbij het Hof zich aansluit, de eerste rechter heeft geoordeeld dat bedoelde bevestiging van de voordracht door bijvoegsel ten geenens tijde is geschied;

Dat de feiten die in ondergeschikte orde beroepster aanbiedt te bewijzen niet tot de zaak dienen;

Om deze redenen

Het Hof, gehoord ter openbare terechtzitting het eensluidend advies van den Heer Advocaat Generaal De Vooght, alle niet uitdrukkelijk toegevoegde besluiten, onder meer het aanbod van bewijs door getuigenverhoor ontzeggende, bevestigt het vonnis waarvan beroep, veroordeelt beroepster tot de kosten van hooger beroep.

151 HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e kamer. — 16 December 1936.

Voorzitter : M. Torsin.

Raadsheeren : MM. Bilaut en De Landtsheer.

Advocaat-generaal : M. Leperre.

Pleiters : Mrs Vroman, Sano, Van der Haegen.

I. BEROEP. — KORTGEDING. — ONTVANKELIJKHEID. — MACHTSOVERTREDING. — ONBEVOEGDHEID. — RECHT VAN HET HOF DE ZAAK TOT ZICH TE TREKKEN. — BEPERKING. — II. BEVOEGDHEID. — KORTGEDING. — ONDERSTANDSGELD. — III. KORTGEDING. — UITWERKING VAN VOORLOOPIGE MAATREGELEN. — BEPERKING.

I. Een beroep tegen een beslissing van den voorzitter der Rechtbank van Eersten Aanleg, zetelende in kortgeding, is ontvankelijk, wanneer het gesteund is op een machts-overtreding of op een middel van onbevoegdheid, welke ook de waarde van het geschil weze. Het Hof is echter niet gerechtigd de zaak ten gronde tot zich te trekken, bij toepassing van artikel 473 van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging, wanneer het beloop der vordering het bedrag van den hoogsten aanleg niet overschrijdt.

Een vraag tot onderstandsgeld door ouders gericht tegen hunne kinderen ten voorloopigen titel, is dringend door haar natuur en valt dus binnen de bevoegdheid van den voorzitter in kortgeding.

De uitwerking van eene beslissing ten voorloopigen titel is niet omlýnd in den tijd en de voorgeschreven maatregel blijft van kracht zoolang de beslissing die hem bevoel niet door een verhaal te niet wordt gedaan. De uitwerking kan alzoo een onbepaalden tijd duren, totdat de tegenpartij de zaak ten gronde voor de rechtbank heeft gebracht.

Van Fraessen t/ Dourlent.

Advies :

Bij akte verleend door notaris Denys, Laurent, te Parijs, op 20 Juli 1921, hebben de echtelieden Dourlent-Dekeyser, beroepene, die te dien tijde begoede handelaars waren, aan hun drie kinderen schenking gedaan ten titel van vervroegde verdeling bij vooruitmaking en buiten erfdeel (partage anticipée par préciput et hors part) van gansch hun handelszaak alsdan geschat op 216.000 fr. (Fransch geld); elk der kinderen bekwam dus circa 72.000 fr.

Als voorwaarde dezer schenking werd bepaald, dat de drie begiftigden aan hun ouders een jaarlijksche en levenslange uitkeering tot onderhoud van 12.000 fr. (Fransch geld) zouden betalen.

Daar twee der begiftigden, te weten de echtelieden Van Fraessen-Dourlent — beroepers — en René Dourlant — voor het Hof niet ter zake — deze verplichtingen niet naleefden, zagen de schenkers zich verplicht tegen hen een geding in te spannen tot het bekomen van het in de akte van schenking wastgesteld onderhoudsgeld.

Bij vonnis, geveld door de Rechtbank van eersten aanleg te Parijs, in dato 4 Maart 1936, werden de echtelieden Van Fraessen-Dourlent gezamenlijk en hoofdelijk veroordeeld aan hun wederzijdsche schoonouders en ouders, een uitkeering tot onder-

houd ten bedrage van 250 fr. (Fransch geld) per maand te betalen.

Ten einde de tenuitvoerlegging van gezegd vonnis te bekomen, ten laste van beroepers die te Antwerpen woonachtig waren, moesten de echtelieden Dourlent-Dekeyser een geding inspannen tot uitvoerbaar verklaard in België van de beslissing door de Fransche rechtbank geveld, doch de normalen afloop van deze proceduur werd verhinderd door het beroep dat door de echtgenooten Van Fraessen-Dourlent tegen het vonnis van 4 Maart 1936 werd ingesteld.

De echtelieden Dourlent-Dekeyser, de hoogdringendheid inroepende, hebben zich dan ook tot den voorzitter der Rechtbank te Antwerpen gewend, tot het bekomen van een voorloopig onderstandsgeld.

Bij exploit in dato 25 Juli 1936, hebben zij de beroepers gedaagd voor den Heer Voorzitter der Rechtbank van Eersten Aanleg, zetelende in kortgeding, om zoo luidt de dagvaarding, «beide gedaagden er zich te zien en hooren veroordeelen, hoofdelijk of de eene bij gebreke aan de andere, om aan verzoekers te moeten betalen, ten titel van voorloopige onderstandsgeld en om hen toe te laten in het hoogst noodige te voorzien, de som van 6000 Belgische franken».

Bij bevel in kortgeding in dato 4 Oogst 1936, werden de verweerders veroordeeld om aan aanlegers te betalen «hoofdelijk of de eene bij gebreke van den anderen ten titel van voorloopige onderstandsgeld, de som van 500 fr. per maand en dit vanaf den dag van dagvaarding.

De echtelieden Van Fraessen-Dourlent hebben, ten nuttigen tijde, beroep ingesteld tegen dit bevel.

* * *

Beroepers voeren in hoofddorde twee rechtsmiddelen aan om het bevel te bestrijden :

1°. — De voorzitter der rechtbank was onbevoegd bij gemis aan hoogdringendheid, om over den ingestelden eisch te oordeelen.

2o. — Hij vonniste «ultra petita» door een maandgeld van 500 fr. voor onbepaalden tijd toe te kennen dan wanneer in de dagvaarding een globaal bedrag van 6000 fr. gevraagd werd.

De beroepene, ten andere, deden in een nota opmerken, dat het bestreden beroep enkel ontvankelijk is, op grond der bevoegdheid, daar den ingeleiden eisch slechts 6000 fr. bedraagt.

Alhoewel dit middel niet bij conclusie werd opgeworpen, dient nochtans het openbaar ministerie de aangevoerde uitneming ambtshalve te bespreken, aangezien de bevoegdheid der rechtbanken van openbare orde is.

Het antwoord op het gesteld vraagstuk is overigens zeer eenvoudig.

Het ligt voor de hand dat, wat den grond der zaak betreft, het bestreden bevel niet voor beroep vatbaar is.

Inderdaad het K. B. Nr 63 in dato 13 Januari 1935, dat de beschikkingen van art. 16 der wet van 25 Maart 1876 (reeds vervangen door art. 6

der wet 15 September 1928) wijzigde, heeft het bedrag van den hoogsten aanleg in kortgeding op 12.500 fr. bepaald en het wordt niet betwist, dat de gevraagde som slechts 6000 fr. belooft.

Maar de beroepene hebben uit het oog verloren, dat een beslissing altijd voor beroep vatbaar is, wanneer deze bestreden wordt wegens machtoverschrijding (Verbreking 11 Mei 1923 - Pas. 1.301).

De twee middelen in hoofddorde door beroepers aangevoerd, dienen dus onderzocht.

Wat de bevoegdheid betreft :

Het kan niet ernstig betwist worden, dat ter zake werkelijk hoogdringendheid bestond in den zin door den wetgever aan deze uitdrukking gegeven in art. II-2° van de wet van 25 Maart 1876 en in art. 806 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging.

Hoogdringendheid is een begrip dat voor een nauwkeurige omschrijving niet vatbaar is.

Volgens Moreau (blz. 22, Nr. 22) bestaat er hoogdringendheid van zoodra ernstige moeilijkheden te vreezen zijn indien niet onmiddellijk voorloopige maatregelen genomen worden.

Bontemps (T. II, 208 n° 2) drukt de meening uit dat een zaak spoed eischt, wanneer een langer verwijl van aard is een onherstelbaar nadeel te berokkenen.

Gilson (J. T. 1930 col. 610) verdedigt de zienswijze, dat hoogdringendheid zich voordoet wanneer er een ernstig bezwaar bestaat de zaak tot de eindbeslissing onaangeroerd te laten.

Welke nu ook de omschrijving weze, die men van dit begrip geve, alle schrijvers zijn er over eens dat de dringendheid in feite dient vastgesteld, en dat de bevoegdheid van den voorzitter, zetelende in kortgeding, zijn grondslag vindt in het recht dat hem toegekend wordt alle voorloopige maatregelen te treffen in de zaken die hij, naar gelang de omstandigheden, spoedeisend acht.

De rechtspraak neemt overigens beslist aan dat een vraag tot onderstandsgeld, ten voorloopigen titel, dringend is door zijn aard zelf en diensgevolge in de bevoegdheid valt van den voorzitter zetelende in kortgeding.

Beroep Brussel 12 Januari 1904 Pas. II. 261.

Beroep Brussel 7 December 1932 B. J. 1933-190.

Om zich rekenschap te geven of er ter zake werkelijk hoogdringendheid bestond, heeft het Hof zich te plaatsen in de omstandigheden zelf in dewelke de rechter in kortgeding geoordeeld heeft.

(Deglas et Rodenbach - traité des Référés - N° 7).

Welnu, op het oogenblik der dagvaarding waren beroepene eischers in kortgeding — wederkeerig 80 en 81 jaar oud; het spruit bovendien uit voorgelegde bewijsschriften, dat zij onvermogen zijn en dat, na aan hun kinderen hun gansch fortuin te hebben afgestaan, zij thans in hun eigen onderhoud moeten voorzien met de uitkeeringen die zij van hun kinderen bekomen.

De hoogdringendheid kon dus niet in twijfel getrokken worden en de bevoegdheid van den voorzitter zetelende in kortgeding, is mijns inziens hier onomstootbaar.

Wat de machtsvordering betreft :

Hier deel ik beslist het gevoelen van de beroepene en ben de meening toegedaan, dat de voorzitter meer heeft toegekend dan gevraagd was en diensgevolge zich aan machtoverschrijding heeft vergrepen.

Inderdaad, zooals voorzitter Gilson de Rouvreur het in zijn studie «Provision et Provisoire» (J. T. 1930 col. 604) nauwkeurig uitlegt, is de uitwerking van een beslissing ten voorloopigen titel niet omlijnd in den tijd en de voorschreven maatregel is van kracht, zoolang de beslissing die den maatregel bevoel niet door een verhaal wordt te niet gedaan.

Het bestreden bevel veroordeeld de beroepers tot het betalen van een uitkeering tot onderhoud ten bedrage van 500 fr. per maand, maar verzuimd te bepalen gedurende hoeveel maanden het opgelegd onderhoudsgeld zal moeten gestort worden.

Zoolang geen eindvonnis in zake wordt geveld, zoolang den grond der betwisting niet beslecht wordt, zijn beroepers verplicht maandelijks 500 fr. aan beroepene te betalen.

De, door het bevel, verleende uitkeering is dus niet beperkt en kan desgevallend veel hoger stijgen dan de gevraagde som.

Dan wanneer door de aanleggers een bepaald bedrag van 6000 fr. werd gevraagd, is door den voorzitter een in den tijd onbepaalde rente van 500 fr. per maand toegekend.

Dit doende, heeft de rechter in kortgeding ontegensprekelijk meer toegekend dan gevraagd was, hij heeft «ultra petita» gevonnist en ik ben de meening toegedaan dat, te dien hoofde, het bevel moet te niet gedaan worden.

Is het Hof nu gemachtigd de zaak tot zich te roepen en ten gronde te beslissen ?

Op die vraag dient mijn inziens ontkennend geantwoord.

Rechtsleer en rechtspraak zijn het eens om aan te nemen dat het Hof niet gerechtigd is een zaak tot zich te roepen bij toepassing van art. 473 wetboek van burgerlijke rechtspleging, wanneer het beloop der vordering het bedrag van den hoogsten aanleg niet overschrijdt.

Garsonnet t. VI N° 106 bl. 198. De Paepe - T. I. p. 33. Brussel 30 Mei 1900 - Pas. 1901 II. 20. Luik 3 April 1917 - Pas. 1917 II 206. Luik 23 November 1919 - Pas. 1920 II. 32. Brussel 2 Maart 1927 - Pas. 1927 II. 158. Verbreking 11 Mei 1923 - Pas. 1923 I. 301.

Dit laatste arrest heeft het gesteld vraagstuk breedvoerig besproken, en heeft het recht van het Hof van Beroep, in bedoeld geval, nauwkeurig bepaald :

«Attendu que, si la décision est rendue sur une matière en dernier ressort, le juge d'appel se borne à statuer sur l'incompétence ou l'excès de pouvoir prétendus sans qu'il puisse examiner s'il a bien jugé pour le surplus ;

que le demandeur pouvait donc appeler sur ce point et qu'à cet égard le jugement n'était pas en dernier ressort ;

qu'il ne peut proposer à l'examen de la Cour un moyen dont la conséquence serait exclusive de la voei de recours exercée devant elle ».

Ik besluit tot het te niet doen van het bestreden bevel, wegens machtsoverschrijding en tot het terugzenden der zaak aan den rechter in kortgeding om over den ingestelden eisch te oordeelen zooals behoort.

Arrest :

Aangezien beroepers door akte van 11 Oogst 1936 in beroep zijn getreden, tegen een bevel tusschen partijen geveld door den Heer Voorzitter der Rechtbank van eersten aanleg zetelende te Antwerpen op 4 Augustus 1936 ;

Aangezien beroepers beweren : 1° dat de eerste rechter niet bevoegd was bij gebrek van hoogdringendheid om over den betwisten eisch te oordeelen ;

2° dat de eerste rechter stellig buiten zijne bevoegdheid «ultra petita» gevonnisd heeft, door een maandgeld van 500 fr. voor een onbepaalden tijd toe te kennen, dan wanneer in de dagvaarding een globaal bedrag van 6000 fr. gevraagd werd ;

Aangezien tot opheldering der zaak, dient gezegd te worden, dat de echtelingen Dourlent-Dekeyser, beroepene, in Juli 1921, eene winstgevende handel in sterke dranken dreven te Parijs, waarvan zij, in dien tijd, aan hunne drie kinderen Angèle, Lucien en René gift hebben gedaan, ten titel van vervroegde verdeling bij vooruitneming en buiten erfdeel, van gansch hun handel, zuiver geschat op eene waarde van 216.000 fr. in Fransch geld, waarvan het derde voor ieder of omtrent 72.000 fr. als voorwaarde dezer gift bepaalden de ouders dat hunne drie kinderen hun een jaarlijksche en levenslange uitkeering tot onderhoud ten beloope van 12.000 fr. in Fransch geld zouden betalen ;

Daar twee der begiftigde kinderen, te weten Angèle Dourlent, echtgenoot Van Fraessen, thans beroepers, en René Dourlent, niet ter zake voor het Hof, hunne verplichtingen hadden verzuimd, zagen hun ouders, wonende bij hunnen zoon Lucien te Saint Maur des Fossés (Seine), zich verplicht hen voor de rechtbank van eersten aanleg te Parijs te dagvaarden, ten einde hun aandeel in het vastgesteld onderhoudsgeld te bekomen ;

Bij vonnis der gezegde Rechtbank van Parijs, in dato 4 Maart 1936, werden de echtgenooten Van Fraessen-Dourlent gezamenlijk en hoofdelijk veroordeeld, aan hun wederzijdsche schoonouders en ouders, eene maandelijksche uitkeering tot onderhoud te betalen, ten beloope van 250 fr. (Fransch geld) ;

Om dat vonnis ten uitvoer te brengen, ten laste van beroepers die te Antwerpen verbleven, waren de echtelieden Dourlent-Dekeyser genoodzaakt de uitvoerbaarverklaring van dit vreemd vonnis in België te vervolgen, doch zij werden in hunne poging verhinderd door het beroep dat de echtgenoten Van Fraessen-Dourlent tegen het vonnis van Parijs in dato 4 Maart 1936, ingesteld hadden ;

Lucien Dourlent, die eigenlijk in de drankslijterij

gebleven was, maar die thans schijnt alles verloren te hebben, werd niet ter zaak geroepen door de ouders, omdat zij bij hem inwonen en hij, zoogezegd, in een onmogelijken toestand bevond om hun verder te helpen ;

Aangezien het beroep tegen het Fransch vonnis ingespannen, de regelmatige rechtspleging tot uitvoerbaar-verklaring verhinderde en dat de ouders Dourlent-Dekeyser, welke de hoogdringendheid inriepen, waren verplicht zich tot den Voorzitter der Rechtbank van eersten aanleg te wenden, om eene voorloopig onderstandsgeld van de hedendaagsche beroepers, die in dit rechterlijk arrondissement wonen, te vorderen ;

Aangezien deze laatsten gedaagd zijn geweest in kortgeding bij exploit van 25 Juli 1936, ten einde hoofdzakelijk of de eene bij gebreke aan den andere, veroordeeld te worden aan verzoekers Dourlent-Dekeyser te betalen een voorloopig onderhoudsgeld van 6000 fr. (Belgische munt), ten einde hun toe te laten in het hoogst noodige te voorzien ;

Aangezien het bevel a quo de beroepers veroordeelt om aan de beroepenen te betalen hoofdelijk of de eene bij gebreke van den andere, ten titel van voorloopig onderhoudsgeld, de som van 500 fr. per maand, en dit van af den dag der dagvaarding, tegen welk bevel de echtgenoten Van Fraessen-Dourlent, ten nuttige tijde, beroep hebben ingesteld, zooals hooger gezegd ;

Aangezien wat den grond der zaak betreft dient opgemerkt te worden dat het beroep alleen ontvankelijk is op grond der bevoegdheid daar den ingeleiden eisch slechts 6000 fr. bedraagt wanneer het bedrag van den hoogsten aanleg in kortgeding op 12.500 fr. bepaald is geworden door art. 5 van het Koninklijk Besluit Nr 63 van 13 Januari 1935 wijzigende art. 16 der wet van 25 Maart 1876 op de bevoegdheid ; dat aldus den grond der zaak niet vatbaar is voor een beroep ;

Aangezien ten anderen een beroep altijd als ontvankelijk mag aanzien worden, wanneer het gesteund is op eene machtsoverschrijding, zoo weinig ook de waarde van het geschil moge wezen (arrest verbreking 11 Mei 1923 Pas. I - 301) ;

I. — Wat betreft het eerste rechtsmiddel aangehaald door beroepers om het bevel te bestrijden ;

Aangezien het hier te bepalen valt wat men werkelijk verstaat door «hoogdringendheid» en welke de zin is die de wetgever aan deze uitdrukking gegeven heeft, in het art. 11, 2° der wet van 25 Maart 1876 en in art. 806 van het Burgerlijk rechtspleging boek ;

Aangezien, indien het mogelijk is in stipte woorden te bepalen wat een hoogdringendheid is, wordt het toch algemeen aangenomen, dat er hoogdringendheid bestaat, ieder maal dat er een dringend gevaar voorkomt of wanneer een uitstel, een onherstelbaar nadeel zou veroorzaken ; zoo is het bij voorbeeld in eene uitkeering tot onderhoud waar de hoogdringendheid spruit uit den onzekeren toestand van den gerechtigde, welke geene andere bestaansmiddelen bezit, of wanneer er een ernstig bezwaar bestaat de zaak tot de eindbeslissing onaangeroerd

te laten (zie daarover Dalloz - Répertoire de législation verbo référé n° 5, en ook Gilson J. T. 1930, col. 610 - Moreau bl. 22 Nr 22; Bontemps; T. II 208 n° 2); dat in feite een voorzitter, zetelende in kortgeding, zijne grondslag vindt in het hem toegekend recht alle voorloopige maatregelen te nemen in zaken die hij volgens de omstandigheden spoedeischend acht;

Aangezien eene vraag tot onderstandgeld ten voorloopigen titel dringend is door hare natuur en ten gevolge in de bevoegdheid van den voorzitter in kortgeding valt (Hof Brussel, 12 Januari 1904, Pas. II. 261);

Aangezien den hooge nood niet kan betwist worden in het tegenwoordig geval, waar de eischers in kortgeding, de eene tachtig en de andere een en tachtig jaren bereikt hebben en in een staat van onvermogen zijn gevallen, na aan hunne kinderen te hebben afgestaan al hetgeen zij bezaten, zoodanig dat zij van die eenige uitkeering moeten leven;

II. — Wat de machtoverschrijding betreft:

Aangezien er machtoverschrijding bestaat wanneer een rechter de grenzen van zijne bevoegdheid te buiten gaat, welke in het huidig geval door de inleidende dagvaarding en de besluiten van den oorspronkelijken aanlegger beperkt zijn;

Aangezien de uitwerking van een beslissing ten voorloopigen titel, niet omlind is in den tijd en de voorschreven maatregel van kracht blijft zoolang de beslissing die den maatregel bevoel, niet door een verhaal wordt te niet gedaan; welke uitwerking alzoo een onbepaalde tijd kan duren, tot dat de tegenpartij de zaak ten gronde voor de rechtbank heeft gebracht (zie Gilson de Rouvreur - Provision et Provisoire J. T. 1930 col. 604 en ook Garsonnet - Edit. 1897 T. 7 verbo référé blad 298 par. 1471);

Aangezien het betwist bevel de beroepers veroordeelt te betalen de som van 500 fr. per maand als onderhoudsgeld, zonder tijdsbepaling, zoodat beroepers verplicht zijn maandelijks beroepene te voldoen zoolang geen eindvonnis in zake wordt geveld, hetgeen veel hooger kan stijgen dan de gevraagde som;

Aangezien in dit geval de rechter in kortgeding meer toegekend heeft als gevraagd was en «ultra petita» gevonnisd heeft, uit welke hoofde het bevel te niet moet gedaan worden;

III. — Aangezien het Hof de zaak tot zich niet kan trekken bij toepassing van art. 473 der Burgerlijk rechtsplegingboek, om rede het vonnis voor den grond in laatsten aanleg is geveld; hetgeen niet belet dat het Hof van Beroep uitsluitelijk beslissen mag 't zij over de onbevoegdheid, 't zij over de machtoverschrijding van den eersten rechter, en welk ten allen tijde het voorwerp van een beroep kan uitmaken (Arrest Verbreking B. 11 Mei 1923 Pas. 1 bl. 301);

Om deze redenen,

Het Hof,

gehoord in openbare zitting, het eensluidend advies van den heer Advokaat Generaal Leperre, alle andere besluiten verwerpende;

ontvangt het beroep; zegt het alleenlijk gegrond wegens de machtoverschrijding, doet het bestreden bevel in dien hoofde te niet, en zegt dat de zaak aan bedoelde rechtbank, zetelende in kortgeding en anders samengesteld, zal wedergezonden worden, om over den ingestelden eisch te oordeelen zooals het behoort;

gezien de bloed- en aanverwantschap der partijen, verwijst ieder van hen tot de helft der beroepskosten.

152

BURGERLIJKE RECHTBANK ANTWERPEN

1e kamer. — 30 Mei 1936.

Voorzitter: M. Verstraete.

Rechters: MM. Buch en H. Le Bon.

Openb. Min.: M. Struyf.

Pleiters: Mrs R. Victor en Torczyner.

ECHTSCHIEDING. — INTERNATIONAAL PRIVAAT RECHT. — PARTIJEN VAN POOLSCHEN NATIONALITEIT EN ISRAELITISCHE GODSDIENST. — KERKELIJK RECHT NIET TOEPASSELIJK.

Wanneer twee partijen van Poolsche nationaliteit en van Israelitischen godsdienst, die in België gehuisvest zijn, in echtscheiding pleiten voor de Belgische Rechtbank, dient deze laatste het Israelitisch kerkelijk recht niet toe te passen, niettegenstaande de nog steeds invoege zijnde Poolsche wet naar dit kerkelijk recht verwijst.

Dit beginsel dient aangenomen om een dubbele reden: eerst en vooral druischt het in aanmerking nemen van kerkelijk recht in tegen de Belgische openbare orde en ten tweede heeft in het Verdrag van Versailles het nieuwe Poolsche rijk de verbintenis aangegaan zijn burgerlijken stand volledig in te richten zonder tusschenkomst van het kerkelijk recht. Het feit dat deze internationale verbintenis door Polen aangeaan totnogtoe in de wetgeving niet werd verwezenlijkt, kan voor den Belgischen rechter geen aanleiding zijn om op Poolsche Israelieten hun kerkelijk recht toe te passen.

Het feit dat een der partijen verklaart niet meer tot den Joodschen godsdienst te behooren en volstrekt vrijzinnig te zijn, is hierbij zonder belang, daar de toepassing van het kerkelijk recht evenzeer dient verworpen wanneer het geloovige Israelieten betreft, als wanneer het gaat om personen die alhoewel van Joodsche afstamming, verklaren niet meer te behoren tot het Joodsch geloof.

Rubinstein t/ echtgenoot.

Aangezien aanlegger door verzoekschrift in dato 8 April 1931 eene vraag ingediend heeft strekkende tot de echtscheiding tusschen partijen;

Gezien het tusschenvonnis in dato van 12 November 1932 op tegenspraak geveld waardoor de Rechtbank de vraag in echtscheiding aanvaarde en vooraleer ten gronde te beslissen, aanlegger toeliet door alle middelen van recht,

getuigen inbegrepen, eene reeks feiten te bewijzen, waaruit blijken moest dat verweerster over aanlegger laster verspreidde, hem smaadde, hem en zijne familie beledigde;

Gezien het proces-verbaal van getuigenverhoor in dato van 24 Juni 1933;

Gezien het vonnis op incident in dato 10 November 1934, dat verweerster van hare exceptie verwijst en aan de partijen bevolen heeft ten gronde te besluiten;

I. Over de ontvankelijkheid van den eisch :

Aangezien verweerster de onontvankelijkheid van den eisch opwerpt bewerende dat de door aanlegger aangehaalde redenen tot echtscheiding geen grond tot echtscheiding zouden daastellen, volgens de Poolsche wet die hier toepasselijk zou zijn :

Aangezien aanlegger dit middel verwerpt steunende op het in dato van 12 November 1932 geveld vonnis dat het getuigenverhoor toestaat en kracht van gewijsde bekomen heeft;

Aangezien echter de Belgische rechter immer en in gelijk welken staat van rechtspleging de niet ontvankelijkheid van eene vraag in echtscheiding mag opwerpen, dit middel zijnde van openbare orde; (Pierard Divorce t. III. bl. 53; — P. B. Divorce t. II. bl. 83 nr. 507; — Hof Brussel, 1 Dec. 1927. B. J. 1928 bl. 70; — Antw. 23 Jan. 1930 1° k. Vrouw Klipper-Melzer t/echtgr.)

Dat bijgevolg alhoewel het getuigenverhoor reeds gehouden werd, het aan de Rechtbank nog altijd behoort na te gaan of hier in casu de beledigingen die door het getuigenverhoor dienden bewezen te worden, in aanmerking kunnen komen om gebeurlijk de echtscheiding te kunnen toestaan;

Aangezien Berck Rubinstein, op 10 October 1893 te Piotrkow in Polen en Jenny Grunwald op 11 April 1894 te Antwerpen geboren, van Poolsche nationaliteit zijn, zooals ten ander blijkt uit een getuigschrift in 1935 door den Poolschen consul te Antwerpen uitgegeven;

Aangzien bij toepassing van art. 3 al. 3 B. W. hun staat door hunne nationale wet beheerscht wordt;

Aangezien de Poolsche wetgeving bepaalt, dat de Polen die in het buitenland vertoeven, aan deze wetgeving onderworpen blijven, voorwat hun staat beterft (zie J. Sulkowski, Conception du droit international privé d'après la doctrine et la pratique en Pologne, Académie de droit International. Recueil des Cours, 1932,

III. p. 619 en art. I van de Poolsche wet van internationaal privaatrecht van 2 Augustus 1926. Rev. droit international privé, 1926 p. 150)

Aangezien de Rechtbank echter ontegenzeggelijk het recht behoudt na te gaan of de vreemde wet die zij toepassen moet, volgens art. 3 van het B. W., niet tegen de openbare Belgische orde indruischt. (Burg. Rb. Seine, 24 Dec. 1921, Clunet, 1922, bl. 117; Burg. Rb. Seine, 15 Febr. 1922, Clunet, 1922, bl. 296; — Id. 7 Jan. 1922, Clunet, 1922, bl. 85; Parijs, 17 Nov. 1912. D. H. 875.)

Aangezien de Poolsche wet van 2 Augustus 1926 art. 17 uitdrukkelijk bepaalt dat de rechtbanken van de woonst van Polen in het buitenland, bevoegd zijn om over eene vraag tot echtscheiding die hen betreft te beslissen (Sulkowski, ibidem bl. 687, 159; Babinsky, Droit international privé de Pologne, Répertoire Lapradelle VI; Rostnorowsky, La codification du droit international et interprovincial privé en Pologne, Rev. dr. intern. et de législ. comparée, 1930, p. 406. 199).

Dat dit beginsel van de Poolsche wet ten andere geheel overeenstemt met de Belgische rechtspraak (Pierard. Traité du divorce et de la séparation de corps T. II. 1; Aubry et Rau, Cours de droit civil t. VII. p. 406, 199).

Aangezien partijen op 30 Mei 1922 te Antwerpen voor den officier van den burgerlijken stand huwden en sindsdien hun woonst hier ter stede gevestigd hebben;

Dat de Rechtbank dus wel bevoegd is, hetgeen ten andere niet bestreden wordt, om over de zaak te beslissen;

Aangezien het ook vaststaat dat voor wat de rechtspleging betreft, in zake echtscheiding de wet *lex fori* toegepast dient te worden, welke ook de rechtspleging door hun nationale wet, in zake echtscheiding voorgeschreven, moge zijn (Aubry et Rau, Cours de dr. civil. P. 1513 t. VII. 490; Burg. Rb. Seine 7-1-1922, Clunet, 1923, p. 85; Warschau, Hooger Hof, 12-4-1929, Rev. dr. inter., privé 29 bl. 523).

Aangezien het hier dus slechts op neer komt, de regels na te gaan die den grond van de zaak moeten beheerschen;

Aangezien partijen Polen zijn, dat de Poolsche wetgeving niet eenvormig is, doch dat er in Polen nog verscheidene wetgevingen volgens de streek van toepassing zijn;

Aangezien artikel I van de wet van interprovinciaal recht van 2 Oogst 1926 als volgt luidt :

« La capacité personnelle d'un ressortissant polonais est régie par la loi de son domicile, en art. 2 le changement de domicile n'entraîne celui de la loi applicable qu'après le délai d'un an; enfin lorsqu'on ne peut établir le fait de posséder le domicile en Pologne, on applique la loi en vigueur dans la capitale de l'Etat Polonais »;

Dat deze laatste bepaling hier toepasselijk is, vermits de woonst van aanlegger in Polen onzeker is; dat hieruit volgt dat de wet die in casu dient toegepast deze is van het Koninkrijk Polen d.i. de wet van 24 Juni 1836;

Aangezien artikel 179 van gezegde wet bepaalt « le mariage de personnes appartenant à la religion juive est soumis à toutes les formalités prescrites par cette religion » en art. 189 « la validité ou la nullité du mariage conclu entre personnes appartenant à cette religion, sera appréciée d'après les principes de la religion des personnes en cause; le divorce sera prononcé à la demande des parties si ces principes ne s'y opposent pas » (Pierard T. III. p. 334, 351);

Aangezien hieruit blijkt dat de Poolsche wet die hier in beginsel toepasselijk is, voor wat den grond van de echtscheiding betreft, naar het kerkelijk recht der partijen verzendt, de uitspraak van het te vellen vonnis blijvende echter de burgerlijke rechtbanken toebehooren (Pierard T. III. p. 335);

Aangezien er dient nagegaan te worden of een Belgische Rechtbank, rekening moet houden van een kerkelijk recht om over de echtscheiding te beslissen tusschen twee vreemdelingen die, volgens hun persoonlijke wet, het recht van echtscheiding bezitten;

Aangezien het noodzakelijk is om over dit punt te kunnen oordeelen de grondbeginselen van de echtscheiding vast te stellen;

Aangezien de echtscheiding in België zooals ten andere alle akten van den burgerlijken staat van zuiver wereldlijken aard zijn, dat het de lijn van onze Belgische wetgeving is, dat er slechts burgerlijke echtscheidingen worden uitgesproken en dat er geen rekening gehouden wordt met den godsdienst der partijen. (Burg. Rb. Seine 24-12-21, Cl. 225. 117; Douai 20-1-24, Cl. 24. 398; 27-1-24, Cl. 672; Brussel 31-1-25, Cl. 25. p. 500)

Dat dit principe van openbare orde zijnde, zoowel voor Belgen als voor vreemdelingen geldt;

Dat ten andere er dient aangestipt dat de rol van het godsdienstig element in de Poolsche wet in dit geval twijfelachtig is;

Dat inderdaad de Russische wet van 1836, die de echtscheiding in het Koninkrijk Polen regelt, slechts een toepassing is van de Fransche wetgeving (zie Sulkowski loc. cit. bl. 612), die sinds de Fransche revolutie een zuiver burgerlijk karakter heeft, dat ten tweede luidens die wet, de burgerlijke Rechtbank bevoegd is om over de echtscheiding te beslissen; dat zij weliswaar volgens de beginselen van den godsdienst van de partijen oordeelen moet, maar dat een arrest van het Russisch Senaat in 1883, nr 177, reeds besloten had dat de Rechtbank door het advies van den Rabbijn niet gebonden is, dat slechts voor haar de waarde van een deskundig advies heeft (cf. Soiffer. Du divorce des Israélites russes dans les rapports internationaux, Clunet, 1917, p. 1299. 199; Soiffer, La jurisprudence française sur le divorce des étrangers, p. 177; Paris, 23-3-22, Cl. 22. p. 125).

Dat er dan nog op te merken valt, dat de rechtsevolutie voor den oorlog reeds in Rusland zoo ver was geraakt dat de kommissie van wetgeving de meening uitdrukte dat het hier slechts om burgerlijk recht ging, en niet om kerkelijk recht (Soiffer, ibidem), dat er inderdaad op te merken valt, dat het burgerlijk en het godsdienstig karakter van het huwelijk samenbestaan kunnen, maar dat zij altijd van elkander dienen onderscheiden te worden; dat dit zelfs het geval is in de Fransche wetgeving vóór het dekreet van 1787 dat aan het huwelijk een burgerlijk karakter gaf; dat de priesters, indien zij toen als ambtenaar van den burgerlijken stand fungeerden, dit niet in hunne hoedanigheid van priesters deden, maar wel als afgevaardigden van de staatsmacht (Baudry Lacantinerie, Traité de droit civil, nr 777 tot 794; Aubry et Rau, T. VII, nr. 445; Pierard, Div. et Sép. de Corps, T. I, Introduction; Pothier, Le contrat de mariage, I. 1re partie chap. I. nr. 3, 11, 15).

Dat dit ook het geval was, vóór den oorlog in Rusland en in Polen (Cf. Soiffer, ibidem).

Dat het een historisch verschijnsel is dat de staatsmacht, wanneer ze sterk genoeg wordt, geen andere innerlijke gelijke macht duldt en dat zij altijd met den tijd er aan toekomt de bovenhand op de kerkelijke macht te behalen;

Dat de rabbijnen reeds voor den oorlog in Polen slechts staatsbeambten waren; dat te

dien opzichte Rynault zegt «Lorsqu'un état adopte une loi confessionnelle il lui confère un caractère civil tout au moins dans les rapports internationaux»;

Dat bevendien in aanmerking komt dat Polen door het Vredesverdrag van Versailles van, 28-6-1919 (dat een Belgische wet in dato 15 September 1919 geworden is), aangenomen heeft (art. 53) de noodige maatregelen te treffen om de bescherming van de minderheden van ras, taal of godsdienst te verzekeren, en dat deze beschermingsmaatregelen degelijk in dato 28-6-1919 vastgesteld werden; dat luidens artikel 2 «le gouvernement polonais s'engage à accorder à tous les habitants pleine et entière protection de leur vie et de leur liberté, sans distinction de naissance, de race ou de religion» en art. 7 «Tous les ressortissants polonais seront égaux devant la loi et jouissent des mêmes droits civils ou politiques sans distinction de race, de langue, ou de religion». (Le Fur et Chklaver, Recueil des textes de droit international public, 1927, bl. 308, 467, 468);

Dat het ontegensprekelijk is dat die bewoordingen over de godsdienstvrijheid als gevolg hebben de vrijheid van geweten te waarborgen (Mandelstam, La Protection internationale des minorités, 1931; Fouquier Duparc, La Protection des minorités de race, de langue et de religion, 1923);

Dat indien de Poolsche staat die wetgeving met het tractaat van Versailles naleeft, deze niettemin boven iedere Poolsche grondwettelijke of wetgevende beschikking staat (Politis. Les nouvelles tendances du Dr. International, 1927; K, Junkerstoff, Die Völkerbundsgarantie des Minderheitenrechts, 1930; Politis, Le problème de la limitation de la Souveraineté, Rec. Cours, Acad. de Dr. Intern. 1925, vol. I, p. 5; Le Brun, Le problème des minorités devant le dr. intern.; Runz, La primauté du droit des gens. Rev. dr. intern. législ. comp. 1925);

Dat hieruit blijkt dat de Poolsche wetgeving aan de echtscheiding een burgerlijk karakter moet verleen en dat indien dit nog niet gedaan is het slechts toe te wijten is (Sulkowski, l. c. bl. 667) aan de moeilijkheid van de verschillende wetsbepalingen te vereenigen;

Dat bijgevolg het kerkelijk recht hier buiten het geschil moet gehouden worden en niet kan nageleefd worden;

Dat dit des te meer het geval is voor den Belgischen rechter wien ieder indruischen in

godsdienstige vragen verboden is; dat de Rechtbank dus geen rekening hoeft te houden van de regels van het kerkelijk joodsch recht en dat wanneer een vreemde wet die luidens het burgerlijk wetboek van toepassing is, als regel voor den grond der zaak, kerkelijke regels aanneemt, deze regels dienen vervangen te worden door de Belgische wet;

Dat dit des te meer het geval hier is dat aanlegger plechtig verklaart geen godsdienstig geloof meer te volgen;

Dat verweerster weliswaar beweert dat aanlegger deze verklaring slechts om reden van het huidig geding doet, maar dat indien dit zelfs waar was, het slechts bewijzen zou dat aanlegger niet de minste waarde hecht aan een godsdienstig geloof hetgeen bewijst dat hij gebruik maakt van zijn volkomen recht van gewetensvrijheid;

Aangezien hieruit blijkt dat de grond der zaak door deze Rechtbank luidens de Belgische wet dient beslecht te worden;

Dat de Belgische wet slechts het burgerlijk huwelijk kent, dat het dus zonder belang is te weten of partijen ja dan neen ook op godsdienstig gebied gehuwd zijn;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gehoord in zijn tegenstrijdig advies den heer Struyf, substituut van den Prokureur des Konings, gegeven ter openbare zitting, alle andere meer uitgebreide of tegenstrijdige besluiten verwerpende;

verwerpt het middel van niet ontvankelijkheid opgeworpen door verweerster; zegt voor recht dat er zal overgegaan worden tot de behandeling der zaak ten gronde; verwijst verweerster in de kosten.

* * *

Dit zeer gewichtig vonnis is het voorwerp geweest van de twee uiterst interessante hiernonder staande nota's :

1° NOTA :

Het gaat hier over eenige belangrijke vragen betreffende echtscheiding tusschen vreemdelingen.

Eigenlijk, zooals wij het trouwens zullen bevestigen bij het bestudeeren van het vonnis, kunnen al die vragen herleid worden tot eene enkele, namelijk deze betreffende de toepassing, door onze rechtbank, van eene vreemde wet, die voor de echtscheidingen naar een kerkelijk recht verwijst.

Bij toepassing van art. 3, par. 3 B. W. moest de rechtbank, daar beide partijen Polen zijn, de Poolsche wet raadplegen, zoowel voor wat de rechtspleging (bevoegdheid en vormregels) als voor wat de regels ten gronde betreft.

De Poolsche wet heeft de meeste kiesche vraagstukken van het internationaal privaatsrecht opgelost door de wet van 2 Oogst 1926; —

De bevoegde rechtbank wordt er aangeduid en logischer wijze moet men aannemen dat de vormregels geen andere kunnen zijn dan die van deze rechtbank.

Het valt nochtans op te merken, dat de rechtbank het noodig acht te herinneren dat deze oplossing, aan het vraagstuk door de vreemde wetgeving gegeven, ook deze is van onze rechtsspraak en rechtsleer. Wij zullen hierop nog moeten terugkomen.

Voor wat de regels ten gronde betreft, bestond er eene voorafgaandelijke moeilijkheid en wel de volgende: Polen bezit in zijne burgerlijke wet geene eenheid. De verschillende streken zijn nog steeds aan het wetsysteem van 1914 onderworpen. Het kwam er dus op aan te weten welke van de Poolsche wetten diende toegepast. Het antwoord vindt de rechtbank in de wet van Poolsch interprovinciaal recht van 1926 (in casu is het de wet van 1836).

En nu stelt zich de eigenlijke vraag: Moet eene vreemde wet, die luidens art. 3 par. 3 B. W. van toepassing is, in ieder geval aangenomen worden door onze rechtbanken?

Wij herinneren aan de opmerking die wij gemaakt hebben voor wat de bevoegdheid en de proceduur betreft.

Het is niet mogelijk hier het zeer kiesche vraagstuk van de toepasselijkheid van de vreemde wet te behandelen.

Wij kunnen desaan gaande slechts het volgende zeggen: in ons huidige tijdperk, hebben de wetgevingen een nationaal karakter. Hieruit volgt dat de staatsmacht in beginsel slechts in dienst is van de nationale wet van het land; dit beginsel dient nochtans niet op de spits gedreven.

De vreemde wet, als uitdrukking van het juridisch leven van andere volkeren, verdient onzen eerbied (art. 3, par. 3 B. W.) doch slechts voor zooveel zij niet in volkomen tegenstrijdigheid geraakt, op een punt van openbare orde, met onze nationale wet.

De rechtbank zal dus de vreemde wet, luidens art. 3 par. 3 B. W., toepassen onder één voorbehoud: dat er voorafgaandelijk nagegaan worde of er tusschen die wet en de onze, geen grondig konflikt bestaat omtrent eene vraag van openbare orde.

Het is klaarblijkelijk daarom dat de rechtbank tot een grondige studie van de Poolsche wet is overgegaan en zich niet vergenoegd heeft met deze laatste te verwerpen zoodra de tegenstrijdigheid van de twee wetgevingen op 't gebied van burgerlijken stand was vastgesteld.

De vreemde wet, die dus hier in beginsel dient toegepast, voorziet (de rechtbank zegt het niet, doch het is algemeen bekend) slechts het huwelijk en de echtscheiding voor de aanhangers van verscheidene gelooven, wier kerkelijke regels logischer wijze in deze gevallen van toepassing zijn.

Indien de rechtbank naar artikel 179 der wet van 1836 verwijst, is het omdat er dus geen regels bestaan voor de echtscheiding van vrijdenkers en omdat het in casu over Joden of gewezen Joden ging.

Nochtans mogen wij onmiddellijk twee opmerkingen maken:

1) De rechtbank gaat niet verder in het bestudeeren dezer Poolsche wet. Zij stelt slechts vast, dat deze vreemde wet in zake echtscheiding kerkelijk recht huldigt, en zij duidt aan welk dit recht is. Tot daar volgt de rechtbank deze vreemde wet, maar niet verder. Zij gaat niet over tot het onderzoek der bepalingen

van het kerkelijk recht dat in het geval van toepassing is. Van het oogenblik dat zij dit karakter der Poolsche wet ontdekt heeft, houdt de naleving op, en begint de kritiek.

2) Wij zullen later zien dat aanlegger beweerde niet meer Jood te zijn, en vrijdenker te zijn geworden.

Het is kenschetsend dat de rechtbank deze bewering niet voorafgaandelijk, doch slechts nadien in hare beredeneering aanhaalt, waardoor deze laatste een veel omvangrijker karakter krijgt.

De rechtbank doet onmiddellijk opmerken, dat het godsdienstig element radikaal uitgesloten is uit onzen burgerlijken stand.

Hierover kan geen twijfel bestaan.

En anderzijds voorziet de toe te passen vreemde wet slechts de echtscheiding van aanhangers van een geloof en volgens de regels van dit laatste.

Doch de rechtbank heeft den rol van het godsdienstig element in de vreemde wet nauwkeurig willen onderzoeken.

Op gebied van burgerlijken stand, zegt zij, heeft zich eene bijzondere evolutie voorgedaan, die vrijwel alle Europeesche landen, doorgemaakt hebben, of doormaken.

De kennis van zekere physische en sociale banden, in rechte onder den naam van «Burgerlijken Stand» gekend, speelt voor iederen socialen groep eenen uiterst grooten rol.

Doch dit vergt zekere regels en ook zekere vaststellingen.

In het tijdperk waarin de kerk, in onze gewesten hier, een belangrijken rol heeft gespeeld op politisch gebied (sensulato) heeft zij ook den burgerlijken stand geregeld. (zekere schrijvers die daarin slechts «financieele» belangen zien zijn kortzichtig. Het gaat om veel grootere en principieele belangen.)

Doch het oprijzen van de wereldlijke macht; het konflikt tusschen staatsmacht en geestelijke macht, heeft als gevolg gehad dat de Staat, wanneer hij de bovenhand kreeg, ook het monopolie eischte der regeling van den burgerlijken stand.

Weliswaar, zooals de rechtbank het herinnert, is er een overgangperiode geweest, tijdens dewelke de geestelijken nog altijd gelast waren met het opstellen der akten van den burgerlijken stand.

Doch het blijkt uit zekere feiten, namelijk de mogelijkheid van zich tot de Koninklijke ambtenaren te wenden, (in Frankrijk b.v. Edikt van 1787) dat de geestelijken niet meer als kerkelijke organen maar wel als staatsambtenaren optreden.

In ieder geval, van dit oogenblik af, is het de Staat alléén, die de regels van den burgerlijken stand bepaalt.

Deze evolutie, die met de volledige verwereldlijking van den burgerlijken stand eindigt, is bij ons voltooid.

En in Polen?

Uit eene reeks aangehaalde elementen, besluit de rechtbank dat dit in dat land het geval nog niet is; doch dat de evolutie volop in gang is.

Maar zelfs gelijkaardige ontwikkelingen zijn nooit identiek.

Er bestaat een verschil tusschen hetgeen er in Frankrijk en bij ons op het einde der XVIIIe eeuw, en in Polen in de XXe eeuw gebeurd is.

In Frankrijk was het een zuiver nationaal verschijnsel, t.t.z. dat slechts de Staat over deze evolutie heeft beslist. Dit is het geval voor Polen niet meer, omdat de hedendaagsche opvattingen niet meer deze zijn van de XVIIIe eeuw.

Polen, zegt de rechtbank, heeft eene internationale

verplichting aangegaan zijnen burgerlijken stand te verwereldlijken.

Wat nog meer is: deze verplichting is eene *Belgische wet geworden, zij dient dus nageleefd*, in de oogen eener Belgische rechtbank.

Daarbij om de juiste natuur van deze verplichting aan te duiden, herinnert het vonnis nog aan de theorie volgens dewelke een regel van internationaal publiek recht altijd boven de nationale wet staat van het verplichte land.

Het blijkt nochtans wel dat Polen deze verplichting niet heeft nageleefd. Kan de rechtbank dit plichtverdie beloofd had aan al zijne onderdanen de gewetenszuim goedkeuren? Kan zij aannemen dat een Staat vrijheid toe te kennen, zijn woord niet hield?

De rechtbank heeft gemeend dit niet te mogen doen, m.a.w. de rechtbank besluit dat de toestand die alzoo in de Poolsche wetgeving geschapen werd, tegen onze openbare orde indruischt, en wel voor twee redenen: ten eerste: omdat de vreemde wet in zake echtscheiding een kerkelijk recht aanneemt, en ten tweede: omdat Polen de verplichting die het aangegaan had, t.t.z. zijnen burgerlijken stand te verwereldlijken, verzuimd heeft.

Welke besluiten kan men uit deze beredeneering van de rechtbank halen?

Laat ons ten eerste opmerken, dat zooals hierboven gezegd, de redeneering van de rechtbank op dit gebied algemeen is.

Het is slechts wanneer het vonnis, in zeer algemeene bewoordingen: «Dat dit des te meer het geval is voor den Belgischen rechter, wien ieder indruischen in godsdienstige vragen verboden is; dat de rechtbank dus geen rekening hoeft te houden der regels van het kerkelijk Joodsche recht, en dat *wanneer eene vreemde wet die luidens het burgerlijk wetboek van toepassing is, als regel voor den grond der zaak, kerkelijke regels aanneemt, deze regels dienen vervangen te worden door de Belgische wet*», dit alles vastgesteld heeft, dat het als bijkomend argument aanhaalt, dat aanlegger beweert geen geloovige meer te zijn en een vrijdenker te zijn geworden.

Men moet dus aannemen dat de beslissing der rechtbank dezelfde ware geweest, indien aanlegger geen beroep had gedaan op zijn recht van gewetensvrijheid.

Daaruit volgt, hetgeen van zeer belangrijken aard is, dat de rechtbank deze Poolsche wet, wegens de twee hierboven aangehaalde redenen in zake echtscheiding in ieder geval verwerpt.

Inderdaad de redenen van deze verwerping zijn van zulken algemeenen en grondigen aard, dat zij buiten het bereik staan van iederen privaten persoon.

Geen pleiter zou, door 't zij welke houding ook, deze bezwaren kunnen doen verdwijnen. De gevolgen van dit stelsel zijn des te belangrijker dat de wet van Poolsch internationaal privaatrecht zegt, in haar art. 17 al. 3, dat de beslissingen van de vreemde rechtbanken slechts in Polen aangenomen zullen zijn, indien deze Rechtbanken de Poolsche wetten toegepast hebben. Het gevolg daarvan is dat het vonnis dus in Polen waarschijnlijk niet zal aangenomen worden. Dit is stellig niet ontsnapt aan de rechtbank, die de Poolsche wet van 1926 kent.

Doch zij heeft gemeend de gewetensvrijheid en het beginsel: «*pacta sunt servanda*» te moeten huldigen, en men kan haar in onze XXe eeuw werkelijk niet verwijten dat het overbodig is.

Men denke daarbij ook aan het weinig standvastig karakter van het persoonlijk statuut van een Pool, in Polen zelf, (art. 1 en 2 Interprovinciaal wet van 1926),

statuut dat door enkele woonstverandering radikaal kan gewijzigd worden.

Er stellen zich nog zeker twee vragen die door de rechtbank niet opgelost zijn, maar die zij ook niet hoefde op te lossen.

1) Moest hare beslissing dezelfde zijn indien Polen geen verplichting aangegaan had zijnen burgerlijken stand te verwereldlijken?

Het konflikt tusschen de Belgische en de Poolsche wet ware nog voldoende grondig geweest, om de Poolsche wet te doen verwerpen.

Er zijn nochtans in het vonnis geen bestanddeelen die toelaten te beweren dat deze de meening van de rechtbank zou geweest zijn. In ieder geval blijft natuurlijk, iedere vreemde wetgeving op dit gebied, een bijzonder geval, dat nauwkeurig, en op zich zelf moet bestudeerd worden.

2) Verwerpt de rechtbank iedere wetgeving in welke het kerkelijk element voorkomt in zake burgerlijken stand?

Hier mogen wij gerust zeggen dat de rechtbank niet zoo ver is gegaan.

Hetgeen de rechtbank verworpen heeft is de aanneeming «in globo», als regel van den burgerlijken stand, van een kerkelijk recht als dusdanig.

Geen enkele wetgeving heeft aan een zekeren invloed van godsdienst ontsnapt, en het zou dus mogelijk zijn in alle wetten godsdienstige begrippen te vinden.

Doch, hetgeen de rechtbank niet aanneemt, en zij zegt het duidelijk, is dat het kerkelijk recht opgenomen wordt en wat nog meer is de eenige erkende burgerlijke wet vormt. Zie b.v.: «dat wanneer eene vreemde wet die luidens het burgerlijk wetboek van toepassing is, als regel voor den grond der zaak kerkelijke regels aanneemt, deze regels dienen vervangen te worden door de Belgische wet.»

Laat ons nog eens zeggen dat de rechtbank, en wij gelooven dat dit volkomen juist is, zich slechts tot de studie begeven heeft van eene bepaalde wetgeving, in casu de Poolsche: (zie b.v. «dat het kerkelijk recht, hier buiten het geschil moet gehouden worden») en het ware gewaagd, andere besluiten uit het vonnis te willen halen dan degene die de rechtbank duidelijk uitgedrukt heeft.

Indien weliswaar, het leven der volkeren, en ook hun juridisch leven meer en meer gelijkaardig wordt, toch blijven er genoegzame verscheidenheden opdat men zich niet zou overleveren aan overhaastige en simplistische vereenzelvigingen.

* *

2° NOTA:

Dit belangrijk vonnis, dat op zich zelf genomen zeer interessant is, behelst nochtans, meenen wij, eenige onjuiste oplossingen, onder oogpunt van het Internationaal Privaat Recht, dit gezegd zonder eenigszins zijn waarde te willen verminderen.

De Rechtbank schijnt aan te nemen dat er een Algemeen Internationaal Privaat Recht bestaat, geldig voor alle landen. Sinds lang wordt deze stelling niet meer verdedigd. Er bestaat een systeem van Internationaal Privaat Recht in ieder land; het is, ingevolge dit systeem, dat de rechters van dit land de vreemde wetten toepassen. Zij worden dan toegepast als wetten van het land waaraan de rechter toebehoort. Zulks wordt niet meer betwist en werd laatst nog merkwaardig uiteengezet door Martin in zijn «*Principes de droit international privé selon la loi et la jurisprudence française*». De staat van de vreemdelingen, ingevolge artikel 3 al. 3 B. W. wordt beheerscht door hun nationale wet. Het is ons B. W. B. dat zulks bepaalt

en de Belgische Rechter moet zich naar dit artikel gedragen. Ook was het zonder belang, in zake, de bepalingen daaromtrent van de Poolsche Wetgeving aan te halen. Zelfs, (quod non) indien deze laatste (zooals b.v. de Engelsche Wetgeving) eischte dat men op de Polen, in vreemde landen vertoevende, de *lex domicilii* zou toepassen, dan nog zou men de Poolsche wet en niet de Belgische wet in casu *lex domicilii* moeten toepassen, want het stelsel van de «verzending» (renvoi) wordt niet meer aanvaard. (Zie Philonenko : La théorie du renvoi en droit comparé). Maar de Rechtbank, eens dat zij ingevolge ons Belgisch systeem van Internationaal Privaat Recht de vreemde wetgeving moet toepassen, heeft ongetwijfeld het recht, zooals zij het met reden zegt, na te gaan of deze wet niet tegen de Belgische openbare orde indruischt. Zelfs indien zulks het geval was in zake — wat we verder zullen onderzoeken — ware het nog geen reden om bij gebrek aan daarvoor mogelijke toepassing van de nationale wet de Belgische wet toe te passen, wat een flagrante krenking van onze wetgeving uitmaakt. Uit welk recht zou men eene wet, die niet de zijne is, aan een vreemdeling toepassen, en dit in volstrekte tegenstrijdigheid met art. 3 al. 3 B. W., dat aldus rechtstreeks gekrenkt wordt ! Indien de toepassing van de persoonlijke wet niet mogelijk is, omdat deze toepassing onze openbare orde krenkt, moet de Rechtbank zulks verklaren en de partijen verzenden naar den rechter van hun land. (Zie Alban Bertrand. Divorces religieux orthodoxes russes. Bulletin Institut Belge Droit Comparé 1928, blz. 65; Lainé, Clunet 1895, blz. 480 die schrijft : « En matière d'état la seule loi compétence c'est la loi nationale. La loi territoriale d'ordre public a bien la force de la paralyser et d'empêcher l'application de la loi étrangère, mais elle ne peut se substituer à elle »; Vroonen : La dissolution des mariages confessionnels devant les Tribunaux civils, Bulletin Institut Belge de droit comparé 1924, bl. 17 schrijft : « Il y aurait abdication de souveraineté si nous nous trouvions en un domaine autre que celui du statut personnel »; zie ook Norman Rentwich, Professeur à l'Université de Jérusalem; L'application par les tribunaux anglais et français du droit Israélite en matière de mariage, Clunet, 1936, blz. 793).

Wel is waar heeft men van die sterke en wetenschappelijke principen afgeweken, vooral om praktische redenen. Na den oorlog heeft men den toestand gekend van vluchtelingen, vooral uit Rusland, waarvan de vraagstukken van persoonlijk statuut, volgens hun nationale wet diende beslecht door godsdienstige jurisdictiën die niet meer bestonden en heeft men die vraagstukken doen oplossen door leke jurisdictiën. « Nous comprenons » — schrijft Vroonen, — (la dissolution des mariages confessionnels devant les Tribunaux civils, Bulletin Institut de droit belge comparé 1924, blz. 17) que l'on ait admis dans ces derniers temps que, sous peine de refuser justice aux citoyens russes domiciliés à l'étranger, il faut, en présence de la situation troublée de la Russie, permettre aux Russes de demander aux tribunaux civils, de dissoudre leurs mariages religieux, quoiqu'il y ait là un accroc certain aux principes...

... Quel intérêt le législateur belge aurait-il à se substituer au législateur étranger pour a mender celles des dispositions de la loi étrangère qui déterminent l'état et la capacité des personnes... du moment qu'une juridiction étrangère a la compétence exclusive en ces matières, le juge belge se déclarera incompétent, que la juridiction compétente soit religieuse ou non. (In dezen zin ook De Vos : Quelques mots sur les mariages

et les divorces confessionnels, à propos d'un arrêt récent. Bull. Institut Belge de Droit Comparé, 1927, blz. 65.)

Indien een vreemde wetgeving zou beslissen dat de buitenlandsche jurisdictiën nooit bevoegd zouden zijn om over de vraagstukken van persoonlijk statuut van hun onderdanen te oordeelen, zouden de Belgische Rechtbanken zulks moeten aannemen dat deze beperking van bevoegdheid, al of niet, een godsdienstige grondslag zou hebben. Zoodus mag het persoonlijk statuut in princip de bevoegdheid van den vreemden rechter uitsluiten, en omdat de Poolsche Wetgeving zulks niet doet, zou men deze krenken ! Een Staat bezit een recht van souvereiniteit over zijne onderdanen en het is daarom dat men hier hun persoonlijk statuut moet toepassen, en dat ons B. W. eischt dat de Belgen altijd aan hunne wetgeving zouden onderworpen blijven.

Sprekende over dit « accroc certain aux principes » volgens de uitdrukking van Vroonen, zegt van Hille (Le Droit international privé et les événements de Russie B. J. 1931, blz. 86) « A notre avis, cet accroc n'est pas nécessaire, aussi longtemps que le pays où séjournent les Russes qui veulent divorcer, n'a pas reconnu les Soviets, et même, en ce cas, on pourrait dire avec raison que, si les époux ont le droit de divorcer, ils ont l'un et l'autre le droit de voir ce divorce prononcé avec les garanties auxquelles, depuis le début de leur mariage, ils pouvaient escompter avoir droit, et notamment la garantie d'un tribunal religieux de leur confession, puisque les questions de divorce sont régies par la loi commune des époux au moment du mariage. Le fait d'exiger un tribunal religieux n'est pas seulement une question de forme, c'est aussi une question de fond. »

Dit laatste argument heeft ook zijn belang en drukt op de zeer billijke theorie der verworvene rechten. Tot hier heeft men aangenomen dat het huwelijk en al zijne gevolgen voor altijd geregeerd was door de wet die het beheerschte op het oogenblik dat het aangegaan werd, dit om wetsontduikingen te vermijden en om te vermijden dat een der echtgenooten van nationaliteit of woonst zou veranderen om de rechten van den anderen echtgenoot te krenken, rechten die ze dus beide belang bij hadden bij den aanvang van hun huwelijk eens voor altijd te zien bevestigen en vaststellen. Sinds het arrest Ferrari (6 Juli 1922, Clunet 1922, blz. 714. Revue de droit international privé, 1922-23, blz. 440 met nota van Pillet) van het Hof van Cassatie van Frankrijk, betwist men deze stelling, welke nochtans aangenomen werd door de verdragen van 12 Juni 1902 van 's-Gravenhage, over echtscheiding en huwelijksvoorwaarden (van Hille : Les Traité de Droit international privé de la Haye, blz. 34, nr. 138bis en blz. 51 nr 211).

De Rechtbank van Brussel heeft zich in den zin van het Hof van Verbreking van Frankrijk uitgesproken (17 Juni 1928, B. J. 1928, blz. 635 met nota C. N.; contra Rechtbank Bergen, 8 April 1927, B. J. 1927, 509, met advies van den heer Substituut Weens).

Doch deze juridische stelling van het Hof van Cassatie van Frankrijk is misschien wel veroorzaakt door de wedergeboorte in Frankrijk van de gedachten van heerschappij van de *lex soli*; omdat Frankrijk, land van inwijkelingen, de vreemdelingen die zich op het Fransch grondgebied vestigen wil assimileeren en hen daarvoor de Fransche wetgeving toepassen. Hetzelfde geldt in zake huwelijkscontract, waar de Fransche rechtsleer ook de stelling verdedigt dat vreemdelingen die de Fransche nationaliteit bekomen hun huwelijkscontract zouden mogen veranderen om een

stelsel gekend door de Fransche wetgeving aan te nemen. (Zie van Hille: Nationalistische strekkingen van de huidige rechtspraak in zake Internationaal Privaat Recht — Rechtskundig Tijdschrift 1933). Nog onlangs schreef de heer Niboyet (Idées actuelles en matière de conflits de Lois. Mélanges offerts à Mr. Mahaim Bd. II, blz. 679): « La jeune école française du conflit des lois n'en est pas aujourd'hui à son point de départ. Il lui faut reprendre le travail à pied d'œuvre. En s'orientant sur le solide terrain de la territorialité, c'est à dire de l'évidence et du bon sens, elle sera cette fois bien suivie. Elle construira sur le roc. Il ne lui faut plus oublier qu'une loi, est avant tout, destinée à s'appliquer à tous dans le pays qui l'édicte, et que l'extra-territorialité des lois ne doit constituer qu'une exception, parfaitement légitime et nécessaire dans certains cas, mais enfin une exception... la doctrine française de demain, et peut-être de plus d'un pays, devrait être fortement imprégnée de ce que nous oserions appeler **le chant de la terre.** » Gedurende de discussies op de Société Française de Droit International (1935) verklaarde de heer Decugis: « La loi du domicile tend de plus en plus chez nous à s'instaurer pour regir les questions de statut personnel ou de capacité... contrairement à ce que l'on aurait pu penser, il y a cinquante ou soixante ans la loi nationale est partout en recul ».

Maar daar artikel 3 B. W. eischt dat men aan de vreemdelingen hun persoonlijk statuut zou toepassen, moet men nazien of dit statuut de vreemde gerechtigde overheden bevoegd verklaart om daarover te oordeelen. Met reden heeft de Rechtbank alzoo geredeneerd. Men neemt inderdaad algemeen aan dat de nationale wet de bevoegdheid van de vreemde jurisdictien mag uitsluiten (Rep. de droit International V°. Traites de droit International privé de la Haye n° 144 en volg.).

Doch de Rechtbank die dus impliciet aanneemt dat de Poolsche rechtgeving haar zou kunnen verbieden over het geval te oordeelen, eens dat ze bevoegd is ingevolge deze wetgeving, wil de Poolsche wet niet toepassen, wat haar recht zou zijn op grond van de openbare orde, doch veranderen!

De Rechtbank beweert dat de beperking aan het recht tot echtscheiding welke een godsdienstigen grondslag hebben, niet moeten geëerbiedigd worden in België. Indien men de redeneeringswijze van de Rechtbank tot zijn uiterst moest brengen, zou men moeten zeggen dat het bestaan van echtscheiding van openbare orde is en dat bijgevolg vreemdelingen, waarvan de nationale wet geen echtscheiding kent, in België hun echtscheiding zouden mogen bekomen!

De Rechtbank redeneert over toestanden in Polen, land waar er een zeker getal rassen en minderheden bestaan, doch de toestand is dezelve thans in Italië, waar thans voor de katholieken geen echtscheiding mogelijk is. Zulks was ook de toestand in Spanje tot in de laatste jaren. Men heeft altijd die wetbepalingen geëerbiedigd. Zal men zeggen dat de katholieken in Italië een « minderheid » vormen? Overigens, moest men, niettegenstaande de Italiaansche wetgeving, een echtscheiding uitspreken in België, tusschen Italianen van katholieken godsdienst, zou men een zeer slechten dienst bewijzen aan degenen die de echtscheiding zouden bekomen, want hun echtscheiding zou nooit erkend worden door hun eigen land!

De principen die wij uiteenzetten, werden, op eene uitstekende wijze, aangegeven in een merkwaardig vonnis van de Rechtbank van Brussel van 25 Juni 1930 (Pas. 1930, III, 36) welk als volgt luidt: « Attendu que

l'action tend à la séparation de corps et de biens; Attendu que les époux sont de nationalité espagnole; qu'il résulte des éléments de la cause que leur mariage a été célébré à San José de Madrid le 22 octobre 1905, selon les formes canoniques reconnues par la législation espagnole;

Attendu qu'aux termes de l'art. 80 du Code Civil espagnol la connaissance des actions en séparation de corps est réservée aux Tribunaux ecclésiastiques, lorsqu'il s'agit, comme en l'espèce, d'un mariage canonique;

Attendu que, dans l'esprit du législateur espagnol cette prescription est destinée à assurer aux catholiques espagnols une application de la loi civile conforme aux préceptes du droit canon et valable aux yeux de l'Eglise; qu'elle ne constitue donc par une simple règle de procédure mais bien une règle de fond inhérente au statut personnel des intéressés; qu'on ne pourrait en décider autrement sans méconnaître la portée de la loi nationale des parties et la conception même que le législateur espagnol se fait du mariage et de la séparation de corps, conception qui n'est, par ailleurs, nullement incompatible avec la notion belge de l'ordre publique international;

Attendu qu'il n'appartient, dès lors, pas aux Tribunaux belges de se substituer aux juridictions ecclésiastiques espagnoles pour prononcer la séparation de corps et de biens entre époux espagnols mariés selon les formes canoniques (voy. Vroonen « La dissolution des mariages confessionnels devant les Tribunaux civils ». Rev. de l'Institut Belge de drt. comparé, 1926, p. 17; De Vos, « Mariages et divorces confessionnels » ibid. 1927, p. 65; Pouillet, Manuel de droit internat. privé belge n° 378; Vauthier, Sens et application de la règle « Locus regit actum », n° 24 et suiv.; 29 en suiv.);

Attendu que les principes ci-dessus énoncés trouvent leur confirmation tant dans les travaux préparatoires que dans le texte (art. 5 al. final) de la Convention de la Haye du 12 juin 1902, qui avait pour objet de régler les conflits des lois et des juridictions en matière de divorce et de séparation de corps (voy. à cet égard, Documents relatifs à la troisième conférence de la Haye, rapport de Mr. Oliver y Esteller. Monsieur le Ministre de la Justice d'Espagne, p. 145; actes de la deuxième conférence de la Haye, rapport présenté au nom de la première commission, p. 83 et 87; Actes de la troisième conférence de la Haye, rapport de M. Renault, p. 211 et suiv.; exposé des motifs de la loi belge du 27 juin 1904, approuvant la convention de la Haye du 12 juin 1902, pasin. 1904, p. 155); que la dite convention, quoique dénoncée par la Belgique le 31 octobre 1918, conserve une valeur doctrinale incontestable dont les tribunaux peuvent s'inspirer (voy. Pillet, Traité de droit intern. privé, T 1er, p. 835, n° 304; Dalloz, Rép. Prat. V° Séparation de corps, n° 249); qu'il en est d'autant plus ainsi lorsque, comme en l'espèce la solution proposée par la convention de la Haye paraît conforme à la tradition (voyez Bruxelles 15, III, 1922, Bull. de l'Institut belge de droit comparé, 1923, p. 135 et la note, ainsi que l'avis de Mr. le premier avocat général de Hoon, Belg. Jud. 1923, col. 103);

Attendu que l'incompétence du Tribunal, se rattachant en cette matière à l'ordre public, doit être soulevée d'office.

Par ces motifs, statuant contradictoirement, oui en son avis Mr. Pécher, substitut du Procureur du Roi, se déclare incompétent... »

De Pascirisie geeft met dit vonnis eene belangrijke nota die we meenen volledig te moeten citeren: « En Belgique, voy. dans le sens du jugement,

«Le droit international privé et les événements de Russie» Belg. Jud. 1931, col. 85. Cons. Anvers, 9 février 1909 (Pand. Pér. 1909, p. 450); Trib. Bruxelles 2 mai 1913 (Pasic. 1913.III.221).

En France, dans le sens du jugement (espèces différentes); Paris, 17 mars 1902 (D. P. 1903.2.49); Cass. 29 mai 1905 (ibid. 1905.I.353); civ. Marseille 7 mai 1908 (Clunet 1909, 189); Paris 21 juin 1910 (Rev. drt. Intern. privé 1910, 837; Sir 1912, 132) et 31 octobre 1910 (ibid. 1911, 82); Trib. Seine 9 mai 1911 (ibid. 1911, 640) et 18 novembre 1911 (Clunet 1912, 192); Paris 29 décembre 1912 (D.P. 1914, 2,47); Trib. Seine 20 janvier 1913 (Clunet 1914, 177) et 13 mars 1913 (ibid. 1914, 182); Paris 20 janvier 1914 (ibid. 1917, 602); Trib. Bordeaux, 12 février 1919 (ibid. 1919, 1068); Trib. Seine 9 décembre 1921 (ibid. 1922, 116);

En sens contraire: Alger 1898, 7 mars (D.P. 1899, 2, 377). Cet arrêt statue sur une demande en séparation de corps formée par des époux espagnols mariés suivant les formes canoniques) Trib. Seine 19 janvier 1920 (Rev. Drt. Intern. Privé 1920, 137); Trib. Seine 24 décembre 1921 (Clunet 1922, 117) et 11 juin 1921 (ibid. 1921, 525; Cir. 1924, 2, 9); Paris 20 mai 1922 (Cir. 1924, 2, 9); Bartin Note dans D. P. 1903, 2, 49; Pillet note dans Sirey 1906, 1, 161; Despagne et De Boeck, Précis de drt. intern. privé, 5e Ed. p. 805 et suiv.; Surville et Arthuys, Cours de droit international privé p. 363, note 4; Weiss Traité de drt. intern. privé, 2e Ed. T. III, p. 694 note 1; Pillet et Niboyet, Manuel de drt. int. Privé N° 587; Cluzel «Le Mariage et le Divorce confessionnel des Etrangers en France» Clunet 1909, p. 6 et suiv.; Aubry et Rau, Traité de drt. civ. T. VII, par. 490, notes 7 et 9; Planiol et Ripert, Traité pratique de droit civil T. II, la Famille, par Rouast, p. 460, n° 556; Weil, Etude dans rev. drt. Int. privé 1908, p. 759 et 1909, p. 140; Jordan Etude dans Rev. drt. int. Privé 1922, p. 377; Perroud Etude dans Clunet 1922, 8; Conclusions de Mr. le Substitut Lafon, Rev. drt. Int. privé T. XI, p. 640; et de Mr. le Substitut Sugier, Clunet 1922, 118; Dalloz Rép. V° Séparation de corps Nos 222 à 224 ».

Wij meenen dus dat de Rechtbank als plicht had het persoonlijk statuut der vreemdelingen, welk ingevolge ons eigen wet dient toegepast, op nauwkeurige wijze te eerbiedigen. Indien deze toepassing onze openbare nationale orde krenkte, dient er geen toepassing van gemaakt doch bestaat er geen rede om in stede van dit statuut, de *lex fori* toe te passen. De vreemdeling hoort toe aan zijnen staat, zooals art. 3 van ons B. W. het met reden bewijst, we hebben het hooger gezegd. Hem, als persoonlijk statuut, de territoriale wet toepassen, zou als gevolg hebben een misbruik van gezag jegens den vreemden Staat vanwege de Belgische overheden, onverminderd de argumentatie die tegen deze toepassing bestaat en die we hooger hebben aangehaald, vooral voor wat de krenking van ons eigen wet betreft.

Aangenomen zijnde dat de Rechtbank het persoonlijk statuut moet toepassen, tenzij het ons nationale en openbare orde krenkt, moet men zich afvragen op welk recht de Rechtbank zich steunt om de wettelijkheid van dit statuut te discuteeren. De Rechtbanken hebben zelf in België de macht niet om over de grondwettelijkheid der wetten te oordeelen! Waar zou zij de macht nemen om over de grondwettelijkheid der vreemde wetten te vonnissen?

Overigens de redeneering der Rechtbank is zeer gevaarlijk. Zij schijnt aan te nemen dat de minderheden dezelfde wetten moeten genieten als de meerderheden.

Welnu, in sommige omstandigheden hebben de minderheden misschien veel belang erbij eigen wetten te bezitten! (Zie Athanase Moskov, La garantie internationale du droit des minorités. Proefschrift voor het bijzonder doctoraat in internationaal recht van de universiteit te Brussel met voorwoorde van Prof. Rolin).

Wij meenen niet dat motieven zooals deze aangehaald in het vonnis internationale moeilijkheden zouden kunnen voor gevolg hebben, doch is het niet gevaarlijk in gerechtelijke beslissingen appreciaties over vreemde wetgevingen in te lassen? Moest men verder gaan zou men toch niet mogen vergeten dat de Staat, op internationaal gebied, onder unitairen vorm verschijnt, zonder dat de scheiding der machten zou kunnen ingeroepen worden. «Externally speak the state with one voice» zegt een Amerikaansche Rechtsschrijver (Clyde Eagleton Resp. of States). Onder internationaal oogpunt is de Staat verantwoordelijk voor de daden van al zijn organen, inbegrepen zijn rechtsmacht. Wel verstaan zou men er niet toe komen de beslissing van een rechtscollège te doen veranderen indien het innerlijk recht zulks niet mogelijk maakt, maar wegens deze beslissing kan de Staat tot reparatie gehouden zijn (zie van Hille Etude sur la responsabilité internationale de l'Etat; Revue de Droit International et de législation comparé 1929, blz. 550). Dit gezegd in 't algemeen en zonder ten minste te beweren dat de Rechtbank in het huidig geval aanleiding zou gegeven hebben tot eenig verwijt, want wij herhalen het, wij meenen niet dat de motieven van de Rechtbank ten dien opzichte overdreven zijn. Zulks was niet 't geval wat een arrest betreft van het Hof van Nancy op 27 Juli 1936 in een arrest de Poolsche wetgeving gecritiseerd had. Het arrest werd verbroken op vordering van het Openbaar Ministerie handelende op bevel van den Minister van Justitie door arrest van het Hof van Cassatie van Frankrijk, in dato 18 Maart 1935 (Revue critique de droit international 1936 blz. 684) dat zegt: «Attendu que la Cour de Nancy a commis un excès de pouvoir portant dans ce motif une appréciation sur le fonctionnement des services judiciaires dans un pays étranger». De arrestist voegt er bij: «Il y a là une leçon de bon ton international que nous sommes heureux de voir donner par la Cour Suprême sur l'initiative du garde des sceaux, et nous déplorons le laisser aller de certaines juridictions que ne pèsent parfois pas assez les motifs qu'elles emploient... La vie juridique internationale a ses règles et ses nécessités devant lesquelles chacun doit s'incliner.»

Eindelijk, indien de oplossing gegeven door de Rechtbank aan het geschil voor hem gerezen misschien wel de juiste is, meenen wij nochtans, dat zij aan deze oplossing gekomen is door eene verkeerde redeneering. Een feit staat vast. De echtscheiding tusschen Polen van joodschen godsdienst wordt in Polen uitgesproken door de burgerlijke Rechtbanken na advies van den rabbijn, advies waardoor overigens de Rechtbank niet gebonden is. Welnu de juiste oplossing is meenen we de volgende. Wij moeten de draagwijdte van dit advies inzien. Indien het advies van den rabbijn eene voorwaarde ten gronde is, dan natuurlijk ware het onmogelijk zulks te bekomen in België en bijgevolg was het onmogelijk de echtscheiding uit te spreken. Indien dit advies eene voorwaarde van enkelen vorm is, daar zelfs het persoonlijk statuut in den vorm der *lex loci* toegepast wordt, is het in België niet vereischt. Dit blijkt uit eene zeer interessante nota van Professor Audinet (Revue critique de droit international 1935, blz. 752) welke schrijft: «Ainsi que l'a fait justement remarquer

notre savant collègue M. Nast (note dans Clunet 1932, p. 169) le Tribunal de Strasbourg ne paraît pas avoir envisagé sous son véritable aspect la question qui lui était soumise. Il s'agissait, en réalité, de savoir si la loi polonaise, lorsqu'elle requiert l'intervention du rabbin, établit une règle de fond ou une règle de procédure. Si cette prescription affecte au fond l'état de la personne, les tribunaux français eux-mêmes doivent s'y conformer; si c'est une règle de procédure, elle est inapplicable en France, la procédure devant être réglée exclusivement par la loi du tribunal saisi. Or, d'après la théorie, aujourd'hui bien connue, des qualifications, il appartient au tribunal français d'apprécier et de déterminer le caractère de la règle de droit étranger qui est invoquée devant lui. Le Tribunal de Metz s'est placé à ce point de vue, mais la solution à laquelle il a abouti est, croyons nous, contestable (Voyez la note précitée de M. Nast). Dans les dispositions de la loi polonaise relatives au divorce confessionnel, il faudrait distinguer deux parties: une règle de forme: c'est la forme religieuse de la dissolution du mariage que la loi exigerait préalablement à l'instance civile: cette règle ne s'imposerait pas au tribunal français, qui ne devrait pas subordonner l'action civile à une décision de l'autorité religieuse et déclarerait la demande en divorce recevable, bien que cette décision n'eût pas été rendue. Une règle de fond; le divorce ne peut être prononcé que s'il est justifié par les motifs admis dans le droit juif, et les rabbins sont seuls compétents pour constater si les griefs allégués par les parties rentrent bien dans causes de divorce reconnus et prévus par la loi mosaïque. Le demandeur doit produire un avis motivé de l'autorité religieuse compétente, — qui pourrait être un rabbin français — établissant le bien ou mal-fondé de la demande, d'après la loi israélite soit sous la forme d'une sentence accordant ou refusant la dissolution du mariage, soit sous toute autre forme, mais le tribunal, obligé de demander cet avis, n'est pas tenu de s'y conformer.

En décidant que les causes du divorce d'israélites polonais sont exclusivement celles qui sont admises par la loi mosaïque, le tribunal a appliqué une règle certaine du droit international privé; à juste titre aussi il ne s'est pas considéré comme lié par l'avis de l'autorité religieuse: les tribunaux civils polonais ne le seraient pas eux-mêmes; mais il est plus douteux que l'obligation qui s'imposera au tribunal d'obtenir l'avis du rabbin soit une règle de fond. En l'absence de cette sorte de consultation, dit le jugement, les juges ignorant de la loi juive qu'ils ne sont pas tenus de connaître seraient dans l'impossibilité matérielle de statuer. Mais si le tribunal doit dans ce cas, appliquer la loi étrangère, la loi française n'en a pas prévu ni réglé la preuve. Suivant une jurisprudence bien établie d'ailleurs discutée dans la doctrine, l'application de la loi étrangère serait une question de fait; la preuve de son existence devrait être administrée par la partie qui l'invoque (V. sur cette question le Répertoire droit international V° Cassation, n° 32 en s.; Pillet, Tr. prat. de drt. intern. pr. T. I, n° 5158). Le Tribunal pouvait, sans doute, admettre comme preuve un avis du rabbin qui serait produit devant lui; il lui était permis aussi de provoquer une semblable consultation, mais il n'était pas obligé d'y recourir, et le demandeur n'était pas tenu non plus d'effectuer cette production, à peine de succomber dans sa demande: tout autre mode de preuve était admissible.

Pour conclure, la solution la plus exacte me paraît être celle que le Tribunal de Strasbourg a adoptée, réserve faite de certains de ses motifs, la disposition de

la loi polonaise qui requiert, avant l'ouverture de l'instance civile en divorce, la décision ou l'avis de l'autorité religieuse est une règle de procédure, qui, n'affecte pas au fond l'état de la personne, et qui, pour cette raison, le tribunal français n'est pas tenu d'observer.»

Wij deelen absoluut deze meening. Het advies van den rabbijn wordt dus niet in België vereischt. Doch de vreemdelingen die hier in België hun echtscheiding willen bekomen, moeten een reden van echtscheiding bezitten gemeen en aan ons Belgisch Recht en aan hun nationaal statuut (zie van Hille; De erkenning van de Sovjet Unie en het Privaat Recht. R. W. 1935, blz. 137). Wij mogen niet vergeten, dat volgens ons systeem van internationaal privaatrecht, de oorzaken van echtscheiding van plaatselijke openbare orde zijn. (Zie Bastin en Aubry et Rau, blz. 408, n° 4; Valéry, Droit International Privé, blz. 1092; Weiss, Manuel de Droit International Privé, blz. 700; Despagne De Boeck, Droit International Privé, n° 263, Hof Parijs, 30 April 1926. D. 27.II.42 en S. 26.II.100, met nota van Niboyet; Hof Douai, 19 Januari 1924, S. 24.II.191; Rechtbank Seine, 26 Februari 1925 en 14 Februari 1927; Gazette du Palais 1927.II.25). De verdragen van 's Gravenhage eischen zelfs, dat de redenen van echtscheiding zouden voorzien zijn en door de persoonlijke wet van de gehuwden en door de *lex fori*, doch zij mochten in beide wetgevingen anders gekwalificeerd worden. (B.v. de verlating voorzien door het Nederlandsch recht mag in België aanzien worden als een grove belediging, Leuven, 27 November 1909; Kusters en Bellemans, «Traité de droit international Privé de la Haye», blz. 21; Brussel, 24 Mei 1912, B. J. 1912-893; Hof 's Gravenhage, 24 Juni 1912; Kusters en Bellemans, op. cit. 525). Eenvoudig overspel van den man, voldoende oorzaak voor echtscheiding in Holland, mag ook als belediging aanzien worden in België. (Rechtbank Amsterdam, 16 Maart 1919, Nederlandsche jurisprudentie 1920, blz. 1079; zie dergelijke rechtspraak in andere landen: Tribunal Fédéral Suisse, 27 Februari 1907; Cour de justice civile de Genève, 28 November 1908; Tribunal cantonal de Neuchâtel, 3 December 1907; Tribunal Fédéral Suisse, 13 Februari 1913; Kusters en Bellemans, op. cit. blz. 612, 622 en 676; Reichsgericht, 8 November 1922; Bulletin Institut Intermédiaire, 1924, blz. 247, n° 336; Roumeensch Hof van Cassati, 1910, arrest n° 20591; Kusters en Bellemans, op. cit., blz. 595). »

Dit alles bewijst ten eerste dat men in zake echtscheiding de twee wetten stipt moet eerbiedigen. Indien de vreemde wetgeving eene rede van echtscheiding kent door ons recht onbekend zullen onze Rechtbanken ook moeten beslissen dat de echtscheiding *niet ontvankelijk is in België*; de echtgenooten zullen zich dan moeten wenden tot hunne nationale juridictiën. Indien onze wetgeving de toepassing van de vreemde wet mag verhinderen, moeten we aannemen dat de vreemde wetgeving (Belgische wet geworden wanneer zij toegepast wordt ingevolge art. 3. B. W.) ook dient geëerbiedigd in haar geheel. Onze Rechtbanken hebben niet als zending de vreemde wetgeving te verbeteren, zij kunnen enkel hare toepassing verhinderen in België. De veralgemeening van eene rechtspraak zooals deze die we ontleed hebben, zou van ons land, het land van belofte maken voor de wetsontduiking en van degenen die aan hun persoonlijk statuut zouden willen ontsnappen. Het internationaal privaatrecht is een gevaarlijk voorwerp om te behandelen. Het vonnis waarvan wij gesproken hebben heeft een echte wetenschappelijke waarde, doch nieuwe theoriën invoeren brengt somtijds onvoorziene gevolgen mede en daarom moet men dergelijke zaken met voorzichtigheid behandelen.

153

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

2e kamer. — 14 December 1936.

Voorzitter : M. Loppens.

Pleiters : Mrs Hebbelynck en Schöller.

INVOERVERGUNNINGEN. — WIJZIGINGEN. — VERKREGEN RECHTEN. — ZAND EN GRINT.

Het K. B. van 28 Februari 1935, genomen in uitvoering van de wetten van 30 Juni 1931 en 30 Juli 1934, en bekrachtigd bij de wet van 9 Mei 1936 — onderwerpt den invoer van zand en grint aan een toelating vanwege den minister van Economische Zaken op dezes afgevaardigde. De omzendbrieven, die op een bepaald oogenblik de voorwaarden voor den invoer voorschrijven, geven geen «verkrege recht» dat zou kunnen ingeroepen worden tegen het stellen van nieuwe voorwaarden.

B. t/ Belgischen Staat.

Aangezien de vordering ingeleid door dagvaarding van den deurwaarder Léon Mérainy, in dato 2 December 1935, strekt tot het hooren veroordeelen van verweerder aan de aanlegster te betalen, ten titel van schadevergoeding, de som van 250.000 frank, te verhoogen of te verminderen, in den loop van het geding.

Aangezien aanlegster zich beroept, op artikel 92 der Grondwet, volgens dewelke alle betwistingen die als voorwerp hebben een burgerlijk recht, van de bevoegdheid zijn der rechtbanken.

Aangezien zij beweert dat verweerder hare burgerlijke rechten heeft gekrenkt, omdat de haar toebehoorende schepen «Liza», «François», en «Johan», sinds 5 Augustus 1935, niet meer aanzien worden als beantwoordende aan de bestuurlijke bepalingen nopens het vervoer van zand en grint.

Aangezien in uitvoering van de wet van 30 Juni 1931 gewijzigd door de wet van 30 Juli 1934, betreffende den invoer, den uitvoer en den doorvoer van goederen, een Koninklijk Besluit van 28 Februari 1935, bekrachtigd door de wet van 9 Mei 1936, den invoer van zand en grint afhankelijk heeft gesteld van het verkrijgen eener speciale vergunning. Dat de Ministers van Economische zaken en van Financien, elk wat hun betreft, belast werden met de uitvoering van dit besluit.

Aangezien door ministerieel besluit, van 25 April 1935, aan de Algemeene Directie van het Mijnwezen werd toevertrouwd, de bijzondere vergunningen voorzien in K. B. van 28 Februari, af te leveren.

Aangezien op 3 Juni 1935, de Algemeene Directie van het Mijnwezen, de voorwaarden heeft kenbaar gemaakt, onder dewelke de vergunningen verstrekt zouden worden; dat er namelijk bedongen werd dat er maandelijks ten minste 50 t. h. van de tonnemaat vervoerd zou worden door belgische schepen. Werden als dusdanig aanzien, degene welke aan personen van belgische nationaliteit toebehoorden, of aan maatschappijen gelijkvormig de belgische wet opgericht.

Wat deze laatsten betreft, moesten nochtans de schepen hun eigendom geweest zijn, voor den 1en Januari 1935.

Aangezien een aanvullende Omzendbrief van 31 Augustus 1935, die voorwaarden heeft gewijzigd in dien zin dat voortaan de voorheen vreemde schepen welke na eersten Januari, zelfs door belgische personen aangekocht werden, enkel als belgisch zullen erkend worden na afzonderlijke toelating van het bijzonder komiteit der scheepvaartwegen van België naar Rhyn.

Aangezien aanlegster beweert dat zij de schepen «Johan», «Liza» en «François» respectievelijk op 25 April 1935, 29 Mei 1935, en 9 Juli 1935, aangekocht heeft, dat bijgevolg luidens het ministerieel bericht, van 3 Juni 1935, die schepen als belgisch moesten aanzien worden voor den invoer van zand en grint, dat zij volgens haar op dit punt een verkregen recht zou gehad hebben dat haar niet door de Ministerieelen omzendbrief van 31 Augustus 1935, kon ontnomen worden.

Aangezien dat volgens de heerschende rechtspraak de Staat aansprakelijk is voor de schadelijke gevolgen welke zijn fout zou veroorzaakt hebben, bij miskenning van een burgerlijk recht.

Aangezien de voorwaarden gesteld voor het verkrijgen der invoervergunningen van zand en grint maatregelen zijn van openbaar beheer, getroffen overeenkomstig de wettelijke voorschriften, door de uitvoerende macht en die uiteraard in de praktijk de noodzakelijkheid van nieuwe regelen doet uitschijnen,

Aangezien de Staat ontegensprekelijk het recht heeft een verordening van algemeen nut voor te schrijven of te wijzigen, in uitvoering van zijne economische politiek, dat zelfs wanneer zulke verordening private belangen krenkt, de rechterlijke macht zonder bevoegdheid is om die te beoordeelen, daar hier geen burgerlijke rechten in spel zijn.

Aangezien het dus ten onrechte is dat aanlegster aan de rechtbank vraagt haar recht tot schadeloosstelling te erkennen voor het nadeel haar door de getroffen maatregelen eventueel toegebracht.

Aangezien het ten overvloede dient opgemerkt te worden dat aanlegster niet het minste bewijs aanvoert, van de door haar zo gezegd geleden schade, dat zij namelijk niet bewijst dat hare schepen zijn moeten blijven stilliggen tengevolge der maatregelen door den verweerder genomen; dat het integendeel uit de voorgebrachte stukken blijkt, dat de schepen van aanlegster gedurende gansch het jaar 1935, deel hebben genomen aan de zand- en grinttransporten, op het vreemde aandeel, en dat zij daarenboven nog andere koopwaren hebben vervoerd.

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gelet op artikel 4 der wet van 15 Juni 1935;

Recht doende op tegenspraak.

Alle verdere of tegenstrijdige besluiten afwijzend. Verklaart den eisch ontvankelijk maar niet gegrond.

Wijst aanlegster ervan af, en veroordeelt haar tot de kosten.

154

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

9e kamer. — 27 Juni 1936.

Voorzitter : M. Mehauden.

Pleiters : MM. Van Mieghem en Van Hal.

Openb. Min. : M. Diard.

Pleiters : Mrs. Scheere en De Vis.

STRAFRECHT. — ONWETTIGE UITOEFENING DER GENEESKUNDE. — BESTANDDEELEN.

Het lichamelijk onderzoek van patienten is geen vereischt bestanddeel van het delikt van onwettig uitoefenen der geneeskunde.

Het vellen van een diagnostiek met of zonder lichamelijk onderzoek stelt de uitoefening daar van een tak der geneeskunde; zoo ook het aanwenden van elektrische bestralingen.

V. d. C. t/ O. M. en A. B. Geneesheerenverbond.

Aangezien het uit de getuigenissen van Andries Anna, Maréchal Elisa en Wyns Raphael voortvloeit dat betichte een diagnostiek over den gezondheids-toestand van gezegde getuigen velde en hun als gevolg daarvan elektrische bestralingen toepaste;

Aangezien het vellen van een diagnostiek met of zonder lichamelijk onderzoek het uitoefenen van een tak der geneeskunde daarstelt zooals ook het aanwenden van elektrische bestralingen. Aangezien het feit, dat die bestralingen in den geest van betichte zijne taak als masseerder volledigen of vergemakkelijken, de strafbare toedracht van de feiten niet wegnemen;

Dat daarenboven in het geval van een der behandelde personen de bestralingen op twee wonden gericht werden, hetgeen ten minste in dit geval den uitleg van betichte uitsluit;

Verwijst de rechtbank den betichte tot een geldboete van 26,— frank en verders tot de kosten van het proces, beloopende in het geheel 91,39 franken.

Zegt dat de geldboete van 26 franken bij toepassing van artikel 1 der wet van 27 December 1928 vermeerderd is met 60 dec. per frank derwijze dat die geldboete 182 franken zal bedragen;

Beveelt dat bij gebrek aan betaling binnen den tijd bepaald bij artikel 40 van het S. W. B. de geldboete van 26 franken vermeerderd met 60 dec. per frank, zooals hierboven gezegd, zal mogen vervangen worden door eene gevangenzitting van 8 dagen.

155

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE KORTRIJK

10 November 1936.

Voorzitter : M. Lagae.

Pleiters : Mrs Van den Berghe en Verbeke.

I. VERKEER. — SNELHEID. — HINDERPALEN VOOR DEWELKE MEN MOET KUNNEN STOPPEN. — ONVOORZIENE HINDERPAAL. — II. SCHADEVERGOEDING. — HERSTELKOSTEN DE WAARDE OVERTREFFEND.

I. Elke autovoerder moet zijne snelheid regelen volgens mogelijkheden van zicht.

De hinderpalen, bedoeld door artikel 42, voor dewelke elke automobilist steeds moet kunnen stoppen, zijn de «normale» hinderpalen en niet de «onvoorziene» hinderpalen.

Een «onvoorziene» hinderpaal moet wel noodzakelijk een voortbewegende hinderpaal zijn.

II. Wanneer na een auto-ongeval de herstellkosten de waarde van den auto werkelijk overtreffen, zou het herstellen van den auto op kosten van den persoon, die voor het ongeval aansprakelijk is, de verrijking van den eigenaar voor gevolg hebben, hetgeen uitgesloten moet worden.

Lefevre t/ Delhem.

Aangezien de beroepen regelmatig in den vorm, binnen den wettelijken termijn werden ingeslagen; Ontvangt de beroepen en rechtdoende ten gronde;

Aangezien er ter zaak toepassing werd gemaakt van de beschikkingen voorzien bij de artikelen 2, 12 en 14 der wet van 15 Juni 1935;

Aangezien de eerste rechter geoordeeld heeft dat het niet is bewezen dat beklaagde gereden heeft in eene snelheid die hij niet derwijze regelde dat hij kon stilhouden voor een hindernis, daar deze snelheid niet is kunnen bepaald worden en daar de eenige getuige Carlier verklaart dat het voertuig van Lefevre welk beklaagde met zijn camionette heeft aangereden goed zichtbaar was en volgens hem de aanrijding te wijten is aan verstrooidheid;

Aangezien er een duidelijk onderscheid dient gemaakt tusschen de snelheid voorzien in artikel 41 en deze in artikel 42; deze laatste hoeft niet «overdreven» te zijn, in den gewonen zin van het woord, om strafbaar te wezen; de weggebruiker moet zijne snelheid regelen volgens zijn zichtbaarheid, namelijk volgens de verlichting, zoodanig dat hij tot den geringsten gang of vaart moet vertragen, ja zelfs stilhouden, indien bijvoorbeeld de mist of de damp van een stoomtram, te dik is, ofwel hij door een kruisende auto met volle schijnwerpers verblind is; (Corr. Luik, 11 Febr. 1932, P. 151, bevestigd 26 Jan. 1933, Bul. Ass. 628; Brussel, 6 April 1932, Rechtsk. Weekblad 1933, 295; Nivelles, 24 Febr. 1933; Bul. Ass. 672; Golstein en Van Roye : les règles du roulage, n° 765 en volg.);

Aangezien de eerste rechter overigens oordeelt dat het algemeen aanvaard is, dat de hinderpaal door artikel 42 bedoeld, eene niet te voorziene hinderpaal moet zijn; het tegenovergestelde is algemeen door de Rechtbanken aangenomen; (Golstein en Van Roye in hun «traité Jur. et prat. du roulage», n° 452 en volgende verklaren uitdrukkelijk : «l'obstacle en présence duquel l'automobiliste doit toujours être en état d'arrêter en temps est évidemment l'obstacle normal... Ce ne peut être l'obstacle imprévisible (id. Règles du Roulage, n° 388, Verbr. 14 Nov. 1932, P. 33, p. 6);

Aangezien beklaagde nog beweert dat de hinderpaal niet mag bestendig of zelfs tijdelijk zijn, maar eene voortbewegende, zooals een rijdende voertuig;

Aangezien ook deze bewering in tegenstrijd is met

de eensluitende Rechtsleer en Rechtspraak (Verbr. 7 Febr. 1933, P. 100 a contrario; Nivelles, 24 Febr. 1933; Bul. Ass. 672; Gent, 12 Maart 1930; Rev. Acc. Trav. 1931, 93; Civ. Dinant, 9 Maart 1933, 213);

Burgerlijke partij: schade auto.

Aangezien de waarde van het autorijtuig op het oogenblik der botsing ongeveer 1.000 fr. bedroeg; volgens raming A. Decraemer, deskundige der burgerlijke partij, bedragen de herstellingen 5420,45 frank; volgens deskundige der Verzekeringsmaatschappij van Lefevre slechts 866,70 fr.;

Aangezien in dergelijk geval, wanneer de herstelkosten de waarde van den auto merkelyk overtreffen, de uitvoering van dit herstel, ten voordeele van den eigenaar en op kosten van den verantwoordelijken dader van het ongeval noodzakelyk de verrijking van den eigenaar en eene verzwarende lasten van den dader voor gevolg zou hebben; (Brux. 21 Jan. 1936, Goffeau Londen en Schotisch c/ Didier et Sé Cinzano; Amiens, 27 Juni 1934; Rev. Gén. Acc. Terrestres 1934, p. 835, id. 4 Mei 1935, p. 561);

Aangezien er eene vergoeding dient toegekend te worden die aan de burgerlijke partij toelaat zich een gelijkaardige auto aan te schaffen, deze mag billijk op 2.000 frank geschat worden;

Aangezien wegens onbruikbaarheid van den auto er eene schadevergoeding aan de burgerlijke partij toekomt welke ex aequo et bono mag bepaald worden op 1.000 frank; deze som dekt al de geleden schade;

Om deze redenen:

Hervormt het bestreden vonnis en verwijst Delhem Adrien in eene geldboete van 15 fr., welke, verhoogd met 60 deciemmen gebracht wordt op 105 fr.; Zegt dat bij gebrek aan betaling in den tijd bij de wet bepaald de boete zal mogen vervangen worden door eene subsidiaire gevangzitting van 3 dagen;

Verwijst verder den veroordeelde in al de proceskosten;

En wijzende op de vraag der burgerlijke partij;

Verwijst Delhem Adrien te betalen aan de burgerlijke partij ten titel van schadeloosstelling de som van $(2.000 + 1.000) = 3.000$ frank met de gerechtelijke intresten en de kosten.

156 CORRECTIONEELE RECHTBANK TE GENT (in beroep)

2e kamer. — 14 Februari 1937.

Voorzitter: M. De Sloovere.

Rechters: MM. Reyckler en de Launier.

Openb. Min.: M. Van Houdt.

STRAFRECHT. — PROVINCIALE VERORDENING VOOR HET INNEN DER PROVINCIALE BELASTINGEN. — STRAFBEPALINGEN. — WETTELIJKHEID.

De Provinciale Raden zijn gerechtigd, overeenkomstig art. 85 der Provinciale wet, hunne verordeningen te bekrachtigen met straffen die acht dagen gevang en 200 fr. boete niet te boven gaan. (art. 100 en 40 van het Strafwetboek).

De Vriese t/ O. M.

Ten gronde:

Overwegende dat artikel 85 der Provinciale Wet in 't algemeen, en de wet van 5 Juli 1871 meer bepaaldelyk voor wat betreft de inning der provinciale belastingen, aan de Provinciale Raden toelaat straffen te stellen, die acht dagen gevang en 200 fr. boete niet te boven gaan;

Overwegende dat artikel 11 van de Provinciale Verordening van 19 December 1919, gewijzigd bij besluit van den Provincialen Raad van 7 Juli 1920, beschikt dat « zij die overtredingen begaan hebben tegen artikel 4 van het tegenwoordig reglement, zullen gestraft worden met eene boete van 30 fr. »; dat artikel 13 uitdrukkellyk en zonder de minste dubbelzinnigheid beschikt dat « in geval van niet betaling der boete, deze zal vervangen worden door eene gevangenisstraf van één tot acht dagen »;

Dat gezegde verordening dus straffen heeft voorzien die binnen de palen blijven door de wet gesteld;

Dat luidens art. 100 van het strafwetboek, art. 40 van het strafwetboek slechts toepasselyk is op de bijzondere wetten en verordeningen bij gebreke van tegenstrijdige bepalingen; dat in onderhavig geval, de Provinciale Verordening den mogelijken duur der vervangende gevangenisstraf heeft bepaald; dat bij toepassing van hoogervermelde verordening, de eerste rechter dus wettelyk voor eene geldboete van 30 fr. de vervangende gevangenisstraf op twee dagen mocht bepalen;

Overwegende dat in een gelijkaardig geval, het Hof van Verbreking eene principieele beslissing heeft verleend bij arrest van 9 Februari 1903 (Pas. 1903, I, 104);

Overwegende dat uit deze beschouwingen blijkt dat de stelling door het Openbaar Ministerie, in zijn nota van beroep uiteengezet, beslist moet worden verworpen;

Om deze redenen:

De Rechtbank, aannemende de beweegredenen van den eersten Rechter, en toepassing makende van de wetsbepalingen door hem ingeroepen;

Recht doende bij verstek. Aanvaardt het beroep en er over beslissende, verklaart het van allen grond ontbloot; bekrachtigt het bestreden vonnis; kosten ten laste van den Staat.

157 VREDEGERECHT EKEREN

24 December 1936.

Vrederechter: M. G. Van den Bril.

Pleiters: Mrs Em. Ooms en Alex. Diercxsens.

AANNEMINGSCONTRACT. — GEBREK AAN OVEREENKOMST TUSSCHEN PLAN EN LASTENKOHIER. — VOORRANG LASTENKOHIER. — VERBODEN GEBREKEN. — GRONDIG EN NAUWKEURIG ONDERZOEK. — AFWEZIGHEID BORNPUT. — NAZICHT DER POMPEN.

In geval van gebrek aan overeenkomst tusschen plan en lastenkohier, legt dit laatste de verplichtingen van

partijen vast, omdat het de woordelijke uitdrukking hunner bedoelingen is.

Als zichtbaar gebrek wordt algemeen aangezien hetgeen men kan merken, na een grondig en nauwkeurig onderzoek. Het nazien der pompen is het meest gebruikelijke en ook voldoende onderzoek om het bestaan van een bornput na te gaan. (1)

Gezien de inleidende dagvaarding van deurwaarder Herman De Belder, verblijvende te Ekeren, van 9 October l.l., ingeschreven op den rol onder nummer 4572.

Gehoord partijen in hunne gezegden en middelen.

Aangezien de vraag strekt tot het hooren veroordeelen van verweerder om binnen de 14 dagen der uitspraak van het vonnis op het erf van aanlegger, gelegen te Schoten, Boekweitstraat, eenen bornput te steken met drie cementkuipen, kalot en deksel op een normalen afstand van de pomp aan te duiden door aanlegger en bij gebreke zulks te doen of het werk te voltooien binnen den gestelden tijd, tot het hooren machtigen van aanlegger, van nu af en voor alsdan om den bornput met drie cementkuipen, kalot en deksel te doen steken of voltooien op kosten en gevaar van verweerder, de kosten ervan verhaalbaar tegen verweerder op enkel vertoon eener faktuur of kwijting.

Aangezien het blijkt dat volgens akte verleden voor Notaris Sebrechts, verblijvende te Schoten, op 8 Oogst 1931 geboekt, verweerder aan aanlegger verkocht heeft een perceel bouwgrond, gelegen te Schoten, Boekweitstraat.

Aangezien, eveneens op gemelden datum, verweerder zich ingevolge mondelinge overeenkomst verbonden heeft voor rekening van aanlegger op dit perceel grond een huis te bouwen, volgens zekere voorwaarden, nopens dewelken partijen het eens zijn.

Aangezien er onder meer bedongen werd dat er een bornput zou gemaakt worden met drie cementkuipen, kaloten deksel, daar waar de tekening het aanwijst.

Aangezien echter op de tekening, welke aan aanlegger werd overhandigd en die door beide partijen werd ondertekend, geen bornput voorkomt.

Aangezien verweerder doet gelden dat het plan, dat aan de gemeente-overheid werd voorgelegd tot het bekomen der toelating tot bouwen het oprichten voorzag van vier woonhuizen, die twee en twee een bornput zouden hebben en dat aanlegger slechts de kopij heeft bekomen van een deel van het plan en wel van een huis, dat volgens verweerder ten onrechte beweert van een bornput is voorzien.

Aangezien verweerder ook doet gelden dat aanlegger niet een perceel bouwgrond van hem zou aangekocht hebben, maar wel een huis dat bijna afgewerkt was en waaraan nog enkel het schrijnwerk, de buizen en loodwerken dienden uitgevoerd; dat aanlegger iederen dag den vooruitgang der werken zou gevolgd hebben en dat hij zelfs de buis aan de bornput heeft zien aankoppelen, welk feit verweerder aanbiedt te bewijzen met getuigen.

Aangezien echter deze feiten in strijd zijn met aan den bornput heeft zien aankoppelen, welk feit aanlegger den grond heeft gekocht van verweerder en dat dus het bewijs van feiten hiermede in strijd niet ontvankelijk is. (artikel 1341 van het Burgerlijk Wetboek).

Aangezien anderzijds partijen akkoord gaan betreffende de voorwaarde voor het oprichten van den bouw.

Aangezien verweerder ook vraagt met getuigen te bewijzen dat aanlegger verscheidene maanden vóór het inspannen van het geding eenen loodgieter belastte met het nazien van den darm der pomp en dat hij eveneens vóór verscheidene maanden de politie verzocht te komen vaststellen dat hij geen water had omdat zijn buurman vermoedelijk het water had afgesloten.

Aangezien het bewijs dezer feiten niet ter zake dienende is, daar het niet van aard is om te bewijzen dat aanlegger bij het aanvaarden van den bouw zou geweten hebben dat er op zijn erf in strijd met de overeenkomst tusschen partijen gesloten, geen bornput was.

Aangezien in geval van gebrek aan overeenkomst tusschen plan en lastkohier, het lastkohier als zijnde de woordelijke uitdrukking van de bedoeling der partijen, hunne verplichtingen vastlegt.

Aangezien er dus ter zake geen twijfel kan bestaan nopens de verplichting van het plaatsen van een bornput.

Aangezien verweerder ook nog doet gelden dat het ontbreken van een bornput een zichtbaar gebrek zou zijn en dat bijgevolg de eisch niet meer ontvankelijk zou zijn, daar het huis sinds 1931 in zijnen huidige staat zonder voorbehoud werd aanvaard.

Aangezien als zichtbaar gebrek algemeen wordt aanzien hetgeen men kan merken na een grondig en nauwkeurig onderzoek.

Aangezien er echter niet kan geëischt worden, vooral van iemand die geen bouwmeester is, dat hij het onderzoek zoo ver zou drijven den grond te gaan ompspitten om de plaats van den bornput te vinden dat in casu het nazien der pompen het meest gebruikelijke en ook voldoende onderzoek blijkt.

Aangezien het ontbreken van den bornput als een onzichtbaar gebrek dient aanzien te worden.

Om deze redenen:

Wij, Gustaaf Van den Bril, Plaatsvervangend Vrederechter van het kanton Ekeren, bijgestaan door Arthur Harrewyn, Griffier van dit rechtsgebied: beslissende tegensprekelijk tusschen partijen; geven akte aan aanlegger dat hij het geding schat op 900 fr. voor wat de bevoegdheid en beroep betreft en alle andere of strijdige besluitselen van de hand wijzende: veroordeelen verweerder om binnen de drie weken, vanaf de beteekening van tegenwoordig vonnis; met gebeurlijk aftrek der dagen dat het uitvoeren van het werk wegens weergesteltnis zou onmogelijk zijn, een bornput met drie cementkuipen, kalot en deksel te steken op het erf van aanlegger op normalen afstand van

de pomp, ter plaatse door aanlegger aan te duiden en bij gebreke dit werk uit te voeren of te voltooien binnen den gestelden termijn, machtigen van nu af en voor alsdan aanlegger om de werken te doen uitvoeren of voltooien op kosten en gevaar van verweerder.

Zeggen dat, in dit laatste geval, de kosten van dit werk verhaalbaar zullen zijn op verweerder op enkel vertoon der kwijting of der faktuur.

Veroordeelen verweerder tot de kosten des gedinges begroot tot heden op 50 frank.

Verklaren tegenwoordig vonnis uitvoerbaar niet-tegenstaande alle verhaal en zonder borg.

Zeggen dat de artikelen 2, 30, 34, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935 in acht genomen zijn geweest.

(1) In het onderhavige geval waren de pompen van den eigenaar door buizen verbonden met den bornput van den gebuur, zoodat bij het nazien der pompen het ontbreken van den bornput op zijn eigendom door den eigenaar niet opgemerkt werd.

WERKRECHTERSRAAD TE BRUGGE

Kamer voor Werklieden. — 26 Mei 1936.

Voorzitter: M. L. Brughgraeve.

Rechtskundig Bijzitter: M. L. B. Van den Bussche.

Pleiters: Mrs R. Ancot en C. Maertens.

SCHEIDSRECHTERLIJK BEDING. — ONBEVOEGDHEID VAN DE GESTELDE RECHTBANKEN. — IN LIMINE LITIS TEGEN TE WERPEN. — MINNELIJK MEDEGEDEELDE BESLUITEN TEN GRONDE.
Een scheidsrechterlijk beding moet, voor de gestelde rechtbanken opgeworpen worden voor dat het debat ten gronde aangegaan werd.

De opwerping, gedaan ter zitting, na minnelijke mededeeling van notas waarin de besluitselen ten gronde gesteld zijn is laattijdig wanneer uit deze mededeeling blijkt dat de verweerder wel het inzicht had de zaak voor de gestelde rechtbank te behandelen.

Hoenraet, t/ Liégeois & Gosset.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt de beide verweerders te hooren verwijzen tot betaling van een som van 3079,50 frank met de rechterlijke renten en de kosten van het geding;

NOPENS DE TEGENWERPBAARHEID VAN HET SCHEIDSRECHTERLIJK BEDING

Overwegende dat de verweerder, ter zitting van 27 April opwerpt dat er in de mondelinge overeenkomst tusschen partijen een scheidsrechterlijk beding bestaat zoodat de werkrechtssraad niet bevoegd zou zijn om over dit geding te wijzen;

Overwegende dat de aanlegger daartegen inbrengt dat de onbevoegdheid die voor de gestelde rechtbanken uit een scheidsrechterlijk beding voortspuit slechts een betrekkelijke onbevoegdheid is en dat zij moet tegengeworpen worden voor alle excepties en verweermiddelen;

Dat verweerder, reeds vóór de zitting van 27 April, in een medegedeelde eenvoudige nota, excepties en verweermiddelen had laten gelden en der-

halve op deze zitting het scheidsrechterlijk beding niet meer kon inroepen;

Overwegende dat het inderdaad eerst ter zitting van 27en April was dat verweerders, bij de mondelinge ontwikkeling van hun besluitselen deze aanvullen en het scheidsrechterlijk beding inriepen met als besluit dat de Raad deze zaak uit de handen had te geven;

Dat de partijen het eens zijn nopens het bestaan en den inhoud van de ingeroepen voorafgaande notas;

Overwegende dat het scheidsrechterlijk beding dezelfde rechtskracht heeft als alle contractten;

Dat het namelijk de partijen bindt zolang als het niet te niet gegaan is op een der gronden van vernietiging die de wet stelt of door de gemeenschappelijke wil der contracteerende partijen ontbonden werd;

Dat deze ontbinding door partijen uitdrukkelijk of stilzwijgend mag gedaan worden zooals voor alle contracten het geval is;

Dat het bestaan van den wil tot ontbinding een zuivere feitenvraag is;

Overwegende dat in het onderhavige geval, beide partijen op twee opvolgnlijke zittingen uitstel gevraagd hebben ten einde de zaak te bestudeeren en besluitselen te kunnen uitwisselen;

Dat zij inderdaad beiden hun besluitselen vastgesteld hebben en ze in eenvoudige notas, aan de tegenpartij mededeelden;

Dat, in deze besluitselen, verweermiddelen die den grond der zaak betroffen werden tegengeworpen en beantwoord zonder dat een der partijen de exceptie van onbevoegdheid, of, juister gezegd, het middel van onontvankelijkheid dat uit het scheidsrechterlijk beding zou voortspruiten, opwierp;

Overwegende dat partijen dus alle beide, tegenover mekaar, op duidelijke en onbetwistbare wijze, hun wil hebben laten kennen om het huidig geding aan de werkrechtssraad te onderwerpen en het niet voor scheidsrechtters aanhangig te maken;

Dat, door het samenloopen dier twee wilsdaden, het scheidsrechterlijk beding ontbonden is zooals met ieder contract het geval zou zijn en dat de gestelde rechtbanken opnieuw kennis mogen nemen van het geschil;

Overwegende dat niet dient onderzocht te worden welke de juridische waarde is van de besluitselen in eenvoudige notas medegedeeld onder de raadslieden der partijen;

Dat de besluitselen hier niet als dusdanig beschouwd worden doch dat hun uitwisseling en hun inhoud feiten zijn waaruit voldoende de wil van de partijen blijkt;

Dat evenmin dient onderzocht of de zoogenaamde onbevoegdheid die uit een scheidsrechterlijk beding voortvloeit «ratione materiae» of liever «ratione loci aut personae» moet heeten;

Dat zij, zelfs wanneer men ze met zekere rechtschrijvers als een echte onbevoegdheid moest beschouwen, toch stellig uitsluitend voortspruit uit het contract en verdwijnt zoodra dat laatste op een

gegeven oogenblik door de gemeenschappelijke wil der partijen ontbonden wordt;

Overwegende dat de vordering dus ontvankelijk is;

Ten gronde: (zonder belang).

Om deze redenen, na vruchteloos gepoogd te hebben de partijen te verzoenen, en na beraadslaagd te hebben in de raadkamer;

De werkrechttersraad te Brugge, kamer voor werklieden;

Verklaart ze ongegrond tegen verweerder Liégeois en verwijst de aanlegger tot de kosten der dagvaarding aan hem beteeuend;

Verwijst de verweerster Gosset tot betaling aan aanlegger van een som van 3078,50 frank;

Verwijst haar tot de rechterlijke renten en tot de overige kosten van het geding.

BIBLIOGRAPHIE

Mr. Victor VERMAST. — Inleiding tot de studie van de hervorming der burgerlijke rechtspleging. — 1936. — Boekhandel Polydoor Pée, Brussel en Gent.

Wij mogen er gelukkig om zijn dat het eerste systematisch commentaar, dat verschijnt betreffende de diepe wijzigingen, die het vorig jaar gebracht zijn geworden aan het stelsel der procedure, een werk is dat geschreven werd in onze taal en dat het tevens een werk is dat voldoet aan de strengste vereischen.

Mr. Vermast heeft zich hoofdzakelijk ten doel gesteld de nieuwe maatregelen, die door den wetgever zijn uitgevaardigd geworden, klaar en duidelijk uiteen te zetten met het oog op de behoeften van de praktijk. Men vindt in zijn werk geen lange theoretische beschouwingen die aan de klaarheid van het betoog zouden schaden. Alles is beknopt doch kristalhelder. Wat vooral de bruikbaarheid van het boek terdege verhoogt is het feit dat de auteur methodisch de wijzigingen der rechtspleging behandelt voor elk van de verschillende rechtscolleges, vrederechten, rechtbanken van eersten aanleg, kortgeding, rechtbanken van koophandel en hoven van beroep. Deze uiteenzettingen vormen het eerste deel van zijn werk, waarin men dus met het grootste gemak onmiddellijk datgene vindt waarnaar men in de praktijk zoekt.

Een tweede gedeelte is gewijd aan de instructie-maatregelen: het getuigenverhoor, de expertise, de ten uitvoerlegging van vonnissen, terwijl in een derde deel gehandeld wordt over de termijnen voor beteeueningen en ten uitvoerleggingen.

Eindelijk is er een laatste deel gewijd aan de nieuwe regelen van procedure, wat betreft echtscheiding en scheiding van tafel en bed.

Prof. Kluyskens heeft voor dit uitstekend boek een inleiding geschreven, die er de zeer groote verdiensten van samenvat en waarin hij aan het werk van den schrijver een welverdiende hulde brengt.

Voor juristen, die in de praktijk staan, is dit boekje, dat op voortreffelijke wijze werd uitgegeven, een onmisbaar bezit.

Gaston LEBRUN. — Dubbel boekhouden. — Verklaring van het mechanisme, gevolgd door vijftig herhalingsvragen en een maand verrichtingen. — Bewerkt door R. Kemps. — « De Sikkel », Antwerpen.

Reeds zoo dikwijls is er over geklaagd geworden, dat vele juristen, zoowel advokaten als magistraten, die voortdurend in hunne praktijk in aanraking komen met elementen betreffende de comptabiliteit, niet over een voldoende handleiding beschikken om zich in te wijden in deze techniek.

Het boekje van Gaston Lebrun, dat onlangs door « De Sikkel » werd uitgegeven, voorziet prachtig in de behoefte aan oningewijden een uitstekende inleiding te bezorgen in het mechanisme van het dubbel boekhouden.

Een doorwerking van dit klein boekje zal aan vele juristen een inzicht geven in rekenplichtige aangelegenheden, dat hun tot nu toe had ontbroken.

Waar de gelegenheid zich voordoet om door dit klein en degelijk werkje oneindig veel wetenswaardigheden te leeren kennen, die voor de praktijk van het hoogste belang zijn, zou niemand mogen aarzelen deze gelegenheid dankbaar te baat te nemen.

INGEZONDEN BIJDAGEN

VERBREKING VAN HUWELIJSBELOFTE

Hoe vreemd het op eerste zicht ook moge voorkomen, toch is het een feit, dat voor de rechtbanken tamelijk veel vragen tot schadevergoeding wegens verbreking van huwelijksbelofte worden ingediend.

Om zich echter rekenschap te geven van het standpunt op hetwelk de rechtbanken zich stellen moeten om deze vragen te beoordeelen, is het noodzakelijk enkele algemeene begrippen nopens verloving en huwelijksbelofte voorafgaandelijk in het midden te brengen.

Vooraleer het huwelijk gesloten wordt, bestaat er tusschen de aanstaande echtelieden een akkoord dat men verloving noemt. Deze omstandigheid is steeds van zeer veel belang geweest, en ook het kerkelijk recht neemt het in acht. Het burgerlijk Wetboek echter, dat ons thans beheert, heeft afgebroken met zeer oude traditiën, nopens de verloving en de huidige opvatting op rechtsgebied ontkent de geldigheid van dit voorafgaand akkoord.

De wetgever heeft gemeend dat het huwelijk volkomen vrij moest blijven en dat beide partijen, in principie althans, hunne volle vrijheid moesten behouden tot op het oogenblik dat het huwelijk gesloten wordt. Deze opvatting spruit voort uit zekere misbruiken die vroeger bestonden en die op het oog hadden groote geldelijke schadevergoedingen te bekomen in geval van niet nakoming eener huwelijksbelofte.

Dit alles echter neemt niet wet dat de wet de huwelijksbelofte niet als onbestaande aanschouwt. Zoover is men niet gegaan. De wetgever vergenoegt zich niet aan zulkdanige belofte alle bindende kracht te ontzeggen, doch laat het akkoord als dusdanig bestaan hetwelk dan ook in bepaalde omstandigheden, verplichtingen kan opleggen aan beide partijen. Het is in dezen zin dat de rechtspraak die dus over de praktische gevallen moet oordeelen, het vraagstuk van de huwelijksbelofte en de desgevallende schadevergoeding heeft opgelost.

De rechtbanken hebben zeer juist ingezien dat, indien een huwelijksbelofte niet volstaat om iemand tot het sluiten van een huwelijk te dwingen, deze nochtans

genoegzaam is om de partij die in gebreke blijft tot schadevergoeding te verwijzen, indien de verbreking het gevolg is van een fout, en indien ze schade veroorzaakt.

De rechtbanken hebben dus in zake huwelijksbelofte de algemeene principieën van de wettelijke verantwoordelijkheid toegepast.

Er moet dus vooreerst een fout zijn in den hoofde van hem die de gedane huwelijksbelofte verbreekt. Hieruit volgt dat wanneer een zulkdanige verbreking het gevolg is van omstandigheden die vreemd zijn aan den persoon van hem die het huwelijk niet wenschte aan te gaan, er geene schadevergoeding kan gevorderd worden.

De verantwoordelijkheid bestaat wanneer de verbreking te wijten is aan een fout, een nalatigheid of lichtzinnigheid en zonder ernstige redenen. Het is volstrekt niet noodig dat de verbreking het gevolg weze van een kwaadaardig opzet of een kwaadwillend inzicht. De eerbied die men aan zulke beloften verschuldigd is volstaat om tot schadevergoeding verplicht te zijn, wanneer men haar niet nakomt zonder hiervoor ernstige redenen te hebben.

De eerbied die men aan den aanstaanden mede-echtgenoot verschuldigd is, verplicht iedere mensch tot rijp nadenken alvorens zulk een gewichtige stap te doen. Daarom hebben de rechtbanken, en terecht, gemeend dat, wanneer een persoon zijn huwelijksbelofte verbreekt na zeer lange maanden kennis en omgang te hebben gehad met zijn aanstaande, om rede hij over haren persoon en eerbaarheid op het laatste oogenblik ongunstige inlichtingen heeft verworven, niettemin tot schadevergoeding veroordeelt, omdat het hem paste reeds vroeger inlichtingen in te winnen en het krenkend is slechts na maanden van houding te veranderen wanneer het erop aankomt den beslissenden stap te doen.

Zooals men ziet is het begrip van fout in zake verbreking van huwelijksbelofte zeer breed en houden de rechtbanken rekening met alle omstandigheden en gedragingen die als foutief kunnen bestempeld worden.

Zekere rechtbanken aanzien de verbreking op zichzelf, onafgezien van elke fout, als verplichtend tot schadevergoeding.

Het feit dus alleen van een huwelijksbelofte niet na te komen zou dus volstaan om tot schadevergoeding te verplichten.

Men kan echter niet zeggen dat deze opvatting in de meeste gevallen gevolgd wordt, en het lijkt trouwens voorzichtig zich te houden bij de meening dat de verbreking foutief moet zijn om tot schadevergoeding te verplichten.

Buiten de fout moet er nog een schade aanwezig zijn om schadevergoeding te kunnen bekomen. Als dusdanig komt voor de materiele schade die men kan geleden hebben door aankopen van verscheidene zaken of door nutteloos geworden onkosten. De rechtbanken echter aanzien ook de zedelijke schade als rechtgevend op schadevergoeding.

Uit deze korte schets blijkt dus duidelijk dat de rechtbanken een zeer billijke rechtspraak hebben toegepast en het is wellicht daaraan te wijten dat men in de laatste jaren meer en meer zijn toevlucht heeft genomen tot het gerecht, veeleer dan lijdzaam het aangedane verdriet en de veroorzaakte schade te verdragen.

BALIELEVEN

VLAAMSCHER CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

STAGISTENSOUPEL

Op Woensdag, 3 Februari 1.1., had in de lokalen der Zaal Van Helmont het jaarlijksch stagistensouper plaats waarop het bestuur der Vlaamsche Conferentie alle eerste-jaar-stagisten uitnodigt en waar deze de gelegenheid hebben te verbroederen met hunne oudere confraters.

Het was een feest vol hartelijkheid, dat aan allen de beste herinnering zal nalaten.

De Voorzitter, Mr. De Smedt, sprak tot de jonge confraters warme woorden van welkom en de zoo sympathieke pro-stokhouder Mr. J. Leclef sprak op zijn beurt een gulle tafelrede uit.

Het was daarna nog een voortdurend festijn van welsprekendheid, waarbij zich vooral de confraters C. Smeesters en G. Winkelmolen onderscheidten en daarna kwam de beurt aan enkele van de eerste-jaar-stagisten om hun indrukken mede te deelen betreffende de eerste weken van hun balieleven.

Opmerkenswaardig was het prachtig redenaarstalent, dat door enkele van de jongeren aan den dag werd gelegd en het buitengewoon sierlijk Nederlandsch, dat door hen werd gesproken en dat de algemeene bewondering afdwong. Met dergelijke jonge krachten is de toekomst van de Vlaamsche Conferentie der Balie verzekerd.

JONGE BALIE VAN MECHELEN

Ekele confraters der balie van Mechelen hebben het uitstekend gedacht opgevat over te gaan tot de stichting van een Conferentie der jonge balie, die haar openingszitting zal houden op Zaterdag, 13 dezer, in het Gerechtshof te Mechelen.

Mr. René Victor, uit Antwerpen, werd uitgenodigd om de openingsrede te houden. Hij zal als onderwerp behandelen: « Volk en Recht ».

TIJDSCHRIFTEN

NEDERLANDSCH JURISTENBLAD. — Nr. 5. — 30 Januari 1937. — Artikelen: Prof. Mr. Dr. G. van den Bergh, Intrekking (en wijziging) van een «egco»-wet. — Mr. J. Zaaijer, Autobussen in kortgeding (II, slot).

Nr. 6. — 6 Februari 1937. — Artikelen: Prof. Dr. J. H. W. Verzijl, Een gerechtelijk naspel van het treurspel der Hongaarsche optanten (1). — Mr. J. A. Polak, Getuigen in het strafproces.

Dalloz. — RECUEIL HEBDOMADAIRE DE JURISPRUDENCE. — Nr. 4. — 28 Januari 1937. — Notes Fiscales: Les modifications apportées au régime fiscal par la loi du 31 décembre 1936.

JOURNAL DES TRIBUNAUX. — Nr. 3479. — 31 Januari 1937. — La responsabilité civile devant la Cour de Cassation. — Jurisprudence. — Décision signalée. — La chronique judiciaire. — Faillites.

LA BELGIQUE JUDICIAIRE. — Nr. 2. — 15 Januari 1937. — Le recours des administrations publiques en cas d'accident causé par un tiers à leurs préposés, par Mr Alphonse Hens. — Jurisprudence. — Bibliographie.